

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

№ 21 (398)
ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
7 листопада 2015 року

ПРОЕКТ

ВІДМІННИКИ НАВЧАННЯ

ЦЬОГОРІЧ – ЗНОВУ СЕРЕД ПЕРЕМОЖЦІВ «СТУДЕНТСЬКОЇ ДОБИ»

Цього року студенти ТДМУ імені І.Горбачевського вибороли друге місце в освітньому заході «Студентська доба» серед восьми команд ВНЗ області. Наш університет представляли дві команди – «Люди в білому» та «Іван Якович».

Команда «Люди в білому» є досвідченим учасником проекту «Студдоба» і вже втретє відстоює честь ТДМУ. До її складу увійшли Ірина Лотоцька (капітан команди), Тетяна Іваніцька, Олександр Косман, Софія Дацюк, Катерина Андрушкевич, Юля Бандрівська, Михайло Тачівка та Марта Лопало. Саме вони й виграли друге місце.

Свою команду виставила і студентська рада університету. Вони дали їй назву «Іван Якович», що пов'язана з ім'ям видатного вченого та першого міністра охорони здоров'я в Європі. Учасниками цієї команди стали Тарас Мороз (капітан), Михайло Думнич, Петро Ваховський, Богдана Перевізнак, Ростислав Лапін, Андрій Прус, Наталя Гонжак та Олег Григор.

Захід «Студентська доба» присвятили не лише Дню українського студента, а й здоровому та інтелектуальному відпочинку. Студентські команди вишів і громадських організацій Тернополя провели добу в Українському домі «Перемога», працюючи над проектами на екологічну тематику.

Упродовж доби представники ТДМУ мали змогу взяти участь у різних інтелектуальних змаганнях. Так, у «Мафії» неабиякого результату досягли Юля Бандрівська та Олег Григор. На студентських дебатах чи не найкраще захистили поставлені перед ними тези учасники команд від медичного – Тарас Мороз і Софія Пацюк. У підсумку – в дебатах другий рік поспіль переміг Тарас Мороз, який до того ж переміг і в конкурсі «Найкреативніше фото».

«Тут не було вишуканих аудиторій, новітніх технологій і нас не навчили, як заробити мільйон. «Студентська доба» підкорила мене простотою, енергетикою, професіоналізмом і щирими посмішками. На мою думку, це чудовий шанс краще зрозуміти себе; навчитися ставити перед собою мету й досягати її; намагатися збагнути інших людей та їх потреби; навчитися бути лідером і водночас працювати в команді, і все це за 24 години.

Здається, це так мало, але для людей, об'єднаних метою, спільними поглядами і правильно докладеними зусиллями, немає нічого неможливого», – поділився враженнями член команди «Люди в білому» Олександр Косман.

Капітан команди «Люди в білому» Ірина Лотоцька зазначила, що «Студдоба» стала для неї неймовірним відкриттям! Тут були цікаві тренінги, написання проекту. Все це дало можливість отримати незабутні враження та цінний досвід. Ірина висловила подяку всій команді за відданість та наполегливість. А особливо вдячні учасники команди Денисові Кошарському, який зібрав всіх разом і допомагав упродовж всього заходу.

«Цього року вдруге брала участь у «Студентській добі» у складі команди «Люди в білому». Торік наша команда зайняла I місце й отримала в подарунок кубок заходу. Цього ж року учасники змагалися за кошти на реалізацію власного проекту. Цілу ніч члени нашої команди дискутували, обговорювали та ділилися ідеями, аби, врешті-решт, написати якісний проект, який судді високо оцінили та присудили II місце в конкурсі. Отримали 6 тисяч гривень на втілення проекту, суть якого полягає у встановленні «інтерактивних» поїлниць, що дозволили б запобігти забрудненню громадських місць Тернополя від цигаркових недопалків», – розповіла Тетяна Іваніцька.

Тарас Мороз удруге брав участь у цьому заході. Торік представляв команду «Люди в білому» на чолі з Денисом Кошарським. На цьогорічній «добі» йому випала честь бути капітаном новоствореної команди від студентської ради. «Наша команда презентувала проект «TernopilEcoFest», який спрямований на розв'язання актуальних проблем екології, чистоти міста, вторинної переробки та сортування сміття. Окрім того, дає можливість активно допомагати воїнам АТО. Зараз йде підготовка до його втілення, тому деталі згодом. Загалом учасники команд від ТДМУ чудово проявили себе у проектному менеджменті та інтелектуальних іграх, як результат – гарно проведений час, безцінний досвід та активне святкування Дня студента. А ще приємніше – отримання гранту для втілення проекту командою ТДМУ», – підсумував Тарас Мороз.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

Катерина ГАЛЕЙ – студентка 4 курсу медичного факультету

Стор. 6

ПЕРЕДПЛАТИТИ ГАЗЕТУ

ПЕРЕДПЛАТНА ЦІНА «МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ»:
на один місяць – 16 грн 40 коп;
на три місяці – 49 грн 20 коп;
на півроку – 98 грн 40 коп;
на рік – 196 грн 80 коп.

Газету «Медична академія» можна передплатити в будь-якому відділенні зв'язку. Станьте її читачем!

ІНДЕКС 23292

ДЕЛЕГАЦІЯ ТДМУ МАЛА ВІЗИТ ДО ВИШІВ ПОЛЬЩІ

Делегація Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського у складі проректора з наукової роботи, професора Івана Кліща, керівника відділу міжнародних зв'язків, доцента Наталії Лісничук та доцента Ігоря Рогольського перебувала з робочим візитом в університетах Республіки Польща.

Спершу делегація прибула до міста Гданськ, де на запрошення керівництва Вищої школи безпеки в Познані взяла участь в урочистостях з нагоди початку нового навчального року. Від імені ректора ТДМУ, професора Михайла Корди з вітальним словом до присутніх звернувся проректор з наукової роботи, професор Іван Кліщ.

Потрібно зазначити, що поєднання першокурсників у студенти цього вишу відбувається в надзвичайно урочистій атмосфері. Також під час свята ювілейними медалями були відзначені кращі студенти, магістри, працівники Вищої школи безпеки в Познані. Навчальний заклад цього року відзначає своє десятиріччя, він має чималі досягнення. До речі, саме за вагомі успіхи в освітанській галузі ректор ВНЗ, професор Анджей Здуняк нещодавно отримав високу нагороду з рук Президента Республіки Польща, а саме срібний хрест.

«Нині школа домоглася значного авторитету та поваги. Понад 87% випускників успішно працевлаштовані в Європі. Це свідчить про високу якість освіти, яку отримують тут студенти. Приємним є той факт, що згідно з укладеною угодою про співпрацю між

Підписання угоди про співпрацю між Поморською академією та Тернопільським медуніверситетом

Вищою школою безпеки та нашим університетом, ректор Анджей Здуняк надав можливість студентам ТДМУ здобувати вищу освіту на заочній формі навчання на пільгових умовах. За результатами конкурсу, який нещодавно відбувся в нашому університеті, вже цього року до лав студентів вищого навчального закладу в Познані зарахують чотириох студентів. Троє з них є стипендіатами, тобто не сплачуватимуть за навчання. Всі вони володіють польською мовою й надалі наполегливо шліфують свої знання. Нагадаю: щоб взяти участь у цій програмі, потрібно бути студентом ТДМУ та добре знати польську мову», — розповіла Наталія Лісничук.

Документи для зарахування до числа студентів Вищої школи безпеки у Познані наших вихованців уже передані. Після офіційного зарахування за кожним з них закріплять куратора, який надсилатиме їм завдання для

самостійної підготовки. Потім навчальні відділи обох вишів узгодять графік начитання лекцій та складання іспитів.

Як зазначив проректор з наукової роботи, на студентів лягає величезна відповідальність — успішно навчатися в обох вишах. «Це дає можливість здобути європейський диплом за престижними напрямками. Наші студенти обрали такі напрямки, як «безпека здоров'я», «психологія» та «менеджмент в медичній галузі». Останній має багато вузькоспеціалізованих напрямків. Здобуття такої освіти в нашій державі і в світі є досить актуальним», — додав професор Іван Кліщ.

Згодом делегація ТДМУ поїхала до Слупська, де за попередньою домовленістю мерій двох міст провела зустріч з ректором Поморської академії. Лише кілька років тому тут започаткували навчання за трьома новими напрямками: «здоров'я людини»,

(Зліва направо): Іван КЛІЩ, проректор ТДМУ, професор, Хелена МАРЕК, декан факультету суспільних наук у Бартошице і Гижицко, Наталія ЛІСНИЧУК, керівник відділу міжнародних зв'язків ТДМУ, доцент, Гжегож ЗАКРЖЕВСЬКИЙ, декан факультету соціальних наук, доктор

«медичне рятівництво» і «медсестринство». Крім того, невдовзі в цій академії планують відкрити напрямок «фізіотерапія».

«У нас є напрацювання у всіх цих напрямках, тому ректор Поморської академії був зацікавлений у співробітництві. Вже підписана угода про співпрацю, де передбачено чимало можливостей для реалізації спільних програм. Одна з них — «візитуючий професор». Поморська академія запрошуватиме для читання лекцій професорів нашого університету. Невдовзі визначать тематику та предмети, які цікаві польським колегам. Після цього професори, які вільно володіють англійською або польською мовами, зможуть брати участь у цій програмі», — наголосила Наталія Лісничук.

Під час зустрічі також було домовлено і про те, що Поморська академія в Слупську прийматиме

у себе невеликі групи студентів ТДМУ впродовж двох тижнів на стажування. «Вища освіта в Польщі сьогодні стрімко розвивається завдяки програмам Євросоюзу. Мали можливість оглянути навчальні лабораторії, які обладнані технікою найновішого покоління. Студенти відпрацьовують практичні навички на сучасних багатофункціональних симуляторах. Відповідно двотижневне перебування наших студентів в цих лабораторіях дасть можливість попрацювати за європейськими протоколами та вдосконалити свої практичні навички. Чимало інших можливостей з'явиться у викладачів і студентів нашого університету під час реалізації інших спільних програм, які невдовзі будуть розглянуті», — підсумувала керівник відділу міжнародних зв'язків.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

СТАЛИ УЧАСНИКАМИ МІЖНАРОДНОГО ВОРКШОПУ З МЕДИЧНОГО ПРАВА

У Львові відбувся міжнародний воркшоп для викладачів навчальної дисципліни «Медичне право України», який зібрав представників медичних та юридичних вишів України. Впродовж трьох днів учасники мали можливість взяти участь в майстер-класах від міжнародних експертів, а саме професора Андре ден Екстера (Нідерланди) та директора Асоціації шкіл громадського здоров'я в Європейському регіоні Роберта Отока (Бельгія). Завідувач кафедри медичного права Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського ознайомилася з досвідом державчленів ЄС щодо захисту персональних даних у галузі охорони здоров'я, основних положень концепції «Е-медицини» та перспектив розвитку європейської системи громадського здоров'я.

Жвавий інтерес викликала проблематика медичного права, а саме законодавчих новел, судової практики, зокрема Європейського суду з прав людини, векторів реформи в царині охорони здоров'я, які розглянула завідувач кафедри медичного права Львівського національного медуніверситету Ірина Сенюта. Зацікавленість викликали виступи академіка Національного університету імені Т.Шевченка Романа Майданика, який висвітлює питання договорів у сфері надання медичних послуг, і завідувача кафедри медичного права ТДМУ Наталі Калинюк, яка продемонструвала індивідуальну авторську розробку лекційного заняття з курсу «Медичне право України» на тему «Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин» відповідно до нової типової навчальної програми.

Кафедра медичного права

ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ГЕНЕРАЛЬНІЙ АСАМБЛЕЇ UMSA

У ТДМУ впродовж тривалого часу активно діє осередок Української молодіжної асоціації студентів-медиків (UMSA). Нещодавно студенти ТДМУ взяли участь в генеральній асамблеї цієї організації, яка відбулася на базі Національного медичного університету імені О.Богомольця.

З'їзд відкрив голова Всеукраїнської молодіжної асоціації студентів-медиків Гарік Мелкумян, який підсумував результати діяльності організації за минулий рік.

Голова ради Української федерації роботодавців у сфері охорони здоров'я Володимир Загородній

висловив свою готовність підтримувати студентів з приводу скасування трирічного відпрацювання, підкресливши, що наразі це є несправедливістю та дискримінацією щодо випускників медичних ВНЗ.

HR-директор корпорації «ЮРІЯ-ФАРМ» Ігор Найда у своєму виступі наголосив на особистих характеристиках, якими повинен володіти лікар. Він порадив не зупинятися в пошуках себе, адже студенти — це майбутнє медицини.

Заступник голови Всеукраїнського лікарського товариства Костянтин Надутий підкреслив важливість участі студентів у процесах рефор-

мування галузі охорони здоров'я, необхідність постійного розвитку та закликав долучитися до організації молодіжного крила ВУЛТ. Учасників з'їзду також привітав голова Національної молодіжної ради України Андрій Колобов, який підтримав ініціативи медиків та висловив готовність долучитися до їх реалізації.

На засіданні студентські лідери п'ятнадцяти вищих медичних навчальних закладів презентували власні проекти. Прийняли рішення продовжити втілення проекту «Медичний волонтер» та досягнули домовленостей про консолідацію зусиль і співпрацю. Студенти-медики з усієї країни обговорили також проблему трирічного відпрацювання та доручили робочій групі підготувати конкретні пропозиції до МОЗ України та звернення до Прем'єр-міністра України.

Керуючий партнер компанії Axilipe, засновник проекту Upgrade Андрій Клименко презентував цілком інше бачення медицини в сучасному світі «Медицина як бізнес», в якому найважливішими слоганами були обрані «Бери на себе відповідальність і постійно розвивайся» та «Саморозвиток — це все».

Прес-служба ТДМУ

Редактор **Г. ШИБАЛИНЧУК**
Творчий колектив: **Л. ЛУКАШУК, Л. ХМІЛЯР, М. ВАСИЛЕЧКО**
Комп'ютерний набір і верстка: **Р. ГУМЕНЮК**

Адреса редакції: 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1, тел. **52-80-09; 43-49-56**
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновники: Тернопільський держмедуніверситет ім. І.Я. Горбачевського, головне управління охорони здоров'я облдержадміністрації

Видавець: Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського
Індекс **23292**

За точність викладених фактів відповідає автор. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво ТР № 300 від 19.12.2000 видане управлінням у справах преси та інформації облдержадміністрації

Газета виходить двічі на місяць українською мовою. Обсяг — 3,33 друк. арк. Наклад — 2000 прим. Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано, віддруковано у Тернопільському держмедуніверситеті ім. І.Я. Горбачевського, 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1.

XXIII З'їзд ХІРУРГІВ УКРАЇНИ

НАУКОВЦІ ТДМУ НА ЦЬОМУ ФОРУМІ ПРЕДСТАВИЛИ ТРИ ПРОГРАМНІ ДОПОВІДІ ТА ОДНУ СПІВДОПОВІДЬ

У Києві 21–23 жовтня відбувся XXIII з'їзд хірургів України, в якому взяли участь провідні фахівці різного хірургічного профілю – дитячі та судинні хірурги, комбустіологи, трансплантологи, гематологи, спеціалісти з малоінвазивної хірургії з різних областей України, а також хірурги-науковці з провідних клінік світу, зокрема, Німеччини, США, Білорусі та Польщі.

Організаторами заходу стали Національний інститут хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова НАМН України, Асоціація хірургів України, Національна академія медичних наук України за сприяння Міністерства охорони здоров'я України.

ТДМУ на цьому високоповажному форумі представляла делегація у складі професорів Ігоря Дзюбановського, Степана Запорожана, Володимира Максимлюка, Анатолія Беденюка, Ігоря Дейкала, Петра Герасимчука, Віктора Шідловського, Ігоря Венгера, доцентів Олександра Шідловського, Святослава Костіва, Івана Смачила.

Детальніше про роботу з'їзду, який став важливим науково-практичним заходом державного значення, попросила розповісти проректора з науково-педагогічної та лікувальної роботи ТДМУ, професора Степана Запорожана.

З'їзд тривав три дні і це був час інтенсивної роботи. Заслухані цікаві доповіді й повідомлення стосувалися військової, серцево-судинної, дитячої хірургії, комбустіології та пластичної хірургії, хірургічної ендокринології, проблем ургентної хірургії та післяопераційних ускладнень, баріатричної хірургії та трансплантології. Учасники пленарних і секційних засідань, сателітних симпозіумів і «круглих столів» обговорили найважливіші проблеми та перспективи розвитку сучасної хірургії. Йшлося, зокрема, про розбудову нової системи надання хірургічної допомоги українцям, і, зважаючи на великий час, про проблеми військово-польової хірургії, особливості надання медичної допомоги пораненим з мінно-вибуховими та вогнепальними ураженнями, про етапність хірургічної допомоги та хірургічну реабілітацію поранених.

Під час урочистого відкриття з'їзду присутніх тепло привітав заступник Міністра охорони здоров'я України Віктор Шафранський, який висловив подяку лікарям, великій хірургічній спільності за самовіддану та нелегку працю на медичній як практичній, так і науковій ниві. З вітальним словом були також завідувач відділу охорони здоров'я головного департаменту з питань гуманітарної політики Адміністрації

Президента України, професор, генерал-майор медичної служби Ігор Лурін, народний депутат Оксана Корчинська, представники інших державних та громадських організацій.

Перше пленарне засідання присвятили темі «Вогнепальні ушкодження, пов'язані з воєнними діями». З доповіддю «Система лікувально-евакуаційного забезпечення АТО» виступив професор А.В. Верба, який на з'їзді очолив секцію військової хірургії.

Друге пленарне засідання «Сучасні технології хірургічної корекції патології органів травлення. Хірургія стравоходу, шлунка та кишківника» відбулося під головуванням директора Національного інституту хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова, професора О.Ю. Усенка. Окреме секційне засі-

дним з провідних стало секційне засідання «Комбустіологія та пластична хірургія», адже опікові ураження є однією з найскладніших медичних проблем, а внаслідок військових дій на сході країни побільшало людей з термічними травмами. Очолив роботу секції головний позаштатний комбустіолог МОЗ України, професор Г.П. Козинець. Надзвичайно представницькою виявилась географія доповідачів. В їхніх виступах йшлося про головні проблеми комбустіології та тісно пов'язаної з нею пластичної медицини. Зокрема, на особливостях надання спеціалізованої медичної допомоги постраждалим з термічною травмою та ураженнями м'яких тканин під час масових акцій та АТО загострили увагу колеги автори доповіді, підготовленої під керівництвом професора Г.П. Козинця.

(Зліва направо): професори ТДМУ **Ігор ВЕНГЕР**, **Степан ЗАПОРОЖАН**, **Ігор ДЗЮБАНОВСЬКИЙ**

дання присвятили новітнім технологіям у хірургії вад та захворювань травної системи у дітей. Головував на ньому й виступив з цікавою доповіддю «Дитяча хірургія в Україні. Ситуація, проблеми та шляхи їх розв'язання» головний позаштатний дитячий хірург МОЗ, професор В.П. Притула.

Багато відомих фахівців стали учасниками секційного засідання «Хірургія серця та судин» під головуванням директора Національного інституту серцево-судинної хірургії ім. М. Амосова НАМН України, академіка НАМН України, професора Г.В. Книшова та головного позаштатного спеціаліста МОЗ України за спеціальністю «Трансплантологія», академіка НАМН України, професора О.С. Никоненка.

Велику увагу на форумі приділили питанням розвитку трансплантології в Україні. На секційному засіданні «Трансплантологія» (організаційні проблеми) з доповіддю виступив відомий фахівець в цій галузі, головний трансплантолог МОЗ України, професор О.С.Никоненко, під керівництвом якого вперше в Україні організували Центр трансплантації та хронічного гемодіалізу, де успішно проводять операції з трансплантації нирки, печінки, підшлункової залози, серця.

Велику увагу на з'їзді приділили новітнім технологіям у хірургії і, зокрема, лапароскопічній хірургії в лікуванні патології органів черевної порожнини. Виступали фахівці-першопрохідці в цій галузі медицини і, зокрема, хірурги з Німеччини. Українську лапароскопічну хірургію представляли вихованці хірургічної школи професорів М.Ю.Ничитайла та В.М.Копчака з Києва, В.В. Бойко – з Харкова.

Науковці ТДМУ представили три програмні доповіді та одну співдоповідь. На секційному засіданні «Ендокринна хірургія» з доповідями «Вузловий зоб. Лікувальна тактика, вибір методу лікування та об'єму хірургічного втручання» й «Поєднання склеротерапії та лазерної інтерстиціальної термотерапії у лікуванні вузлового кістозного зоба» виступили члени делегації з ТДМУ: професор В.О. Шідловський, доцент О.В.Шідловський. У доповіді доцента В.В. Бенедикта були порушені актуальні питання хірургічного лікування гострої непрохідності кишки.

Відбулося також організаційне засідання Асоціації хірургів України. Голоували: професор Ю.В. Поляченко, академік НАМНУ О.С. Никоненко, В.К. Гринь, П.Д. Фомін, професори О.Ю. Усенко, М.Ю. Ничитайло, В.В. Бойко, відповідальний секретар – доктор медичних наук О.М. Литвиненко. Учасники засідання заслухали звіт про роботу Асоціації хірургів України, звіт ревізійної комісії та звіт про роботу редакції журналу «Клінічна хірургія». Таємним голосуванням обрали правління Асоціації хірургів України. Вкотре більшістю голосів обрано голову правління – головного позаштатного спеціаліста МОЗ зі спеціальності «Хірургія», директора Національного інституту хірургії та трансплантології ім. О.О.Шалімова НАМН України, професора Олександра Усенка.

Після обговорення та ухвалення резолюції XXIII з'їзд хірургів України завершив роботу. Зазначу, що такі форуми відбуваються раз на 5 років. Наступний з'їзд заплановано провести в Києві 2019 року, він буде присвячений 100-річчю з дня народження видатного хірурга О.О. Шалімова.

– Загалом враження від XXIII з'їзду хірургів залишилися...

– ... найоптимістичніші. Наукова програма форуму була цікавою, інформативною та актуальною. Що впало у вічі? Міняється покоління хірургів, але відомі хірургічні школи залишаються провідними. Серед найавторитетніших – Національний інститут хірургії та трансплантології імені О.Шалімова, де проводять наукові дослідження й надають медичну допомогу за такими основними напрямками, як хірургія органів черевної порожнини, судинна хірургія, кардіохірургія, мікросудинна, відновлювальна мікрохірургія та пластична хірургія, операції з трансплантації печінки та нирок, ендovasкулярні операції. А також кафедра факультету хірургії № 2 Національного медичного

університету ім. О. О. Богомольця, якою керує академік П. Д. Фомін, і її клініка в лікарні № 12, де займаються проблемами виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки зокрема, хірургічним лікуванням гастроудоденальних кровотеч. Інститут загальної та невідкладної хірургії в Харкові, де директором професор В.В. Бойко, й звідки теж були представлені цікаві доповіді, зокрема, про можливі шляхи зниження кількості ускладнень при низькій резекції прямої кишки.

Нині чільне місце у лікуванні хірургічної гастроентерології посідають міні-інвазивні технології, які застосовують, зокрема, при захворюванні шлунка, дванадцятипалої кишки, тонкого та товстого кишківника. Вони ефективні, проте затратні, відтак, щоб розвивати міні-інвазивні технології потрібна підтримка держави.

Приємно, що серед запрошених на з'їзд хірургів України було багато провідних фахівців і з нашої країни, і з інших держав. Відбувся обмін досвідом, а це стимулюватиме подальший розвиток медичної науки. Наша країна, на жаль, нині обпалена вогнем війни. В непростих умовах відбувається перебудова надання медичної допомоги пораненим, розвиток і перебудова військово-польової хірургії, яка була забута. Відновлюються раніше ліквідовані військові кафедри у медичних ВНЗ. На щастя, в ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського військову кафедру зберегли й нині вона функціонує, як і в Національному медичному університеті ім. О.О. Богомольця.

Порадів, зустрівши серед учасників з'їзду свого однокурсника та друга, якого не бачив багато років. Нині Олександр Бородай – заслужений лікар України, начальник клініки ушкоджень в Харкові, провідний травматолог, полковник медичної служби.

– Ви брали участь у роботі й попереднього XXII з'їзду хірургів України?

– Так. Тоді вітчизняних і закордонних хірургів приймала Вінниця, Національний медичний університет ім. Пирогова. В нинішній ситуації основними стали питання організації допомоги пораненим під час проведення АТО, організаційні та медичні проблеми військово-польової медицини, а також перспективи розвитку вітчизняної хірургії в умовах реформування системи охорони здоров'я та децентралізації. На жаль, через низький рівень життя пацієнти не завжди можуть вибрати той чи інший високотехнологічний метод операційного лікування через його високу вартість. Тут мала б уже допомогти держава.

Принадно зазначити, що лікувальний відділ нашого університету ініціював проведення науково-практичної конференції «Актуальні питання бойових ушкоджень», яка відбудеться в грудні 2015 року. Створили організаційний комітет, який очолив ректор ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського, професор М.М. Корда. До участі у цьому форумі запрошуємо провідних хірургів, ортопедів-травматологів, анестезіологів України. Лише об'єднавши зусилля медиків, можливо досягти успіхів, оптимізувавши роботу хірургічної служби на користь людям і спільній справі.

Лідія ХМІЛЯР

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПАТОЛОГІЇ ЗА УМОВ ДІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ ФАКТОРІВ НА ОРГАНІЗМ

На базі ТДМУ з участю кафедр патологічної фізіології, функціональної діагностики та клінічної патофізіології, медицини катастроф і військової медицини, анестезіології та реаніматології відбулася VIII науково-практична конференція «Актуальні питання патології за умов дії надзвичайних факторів на організм». Досягнення науковців нашого університету та інших навчальних і наукових закладів України у вивченні глибоких процесів, що лежать в основі найбільш поширених захворювань, були висвітлені в доповідях учасників конференції та 110 наукових працях, представлених на зібранні й опублікованих у матеріалах.

Форум визначив чотири основні напрямки роботи, які стосувалися, зокрема, механізмів регуляції серцево-судинної системи в патології, метаболічних порушень за надзвичайних впливів на організм, нейроендокринної та імунної регуляції за умов дії патогенних чинників, патофізіології екстремальних станів і стресу. Найбільш актуальні питання розглянули на чотирьох секційних засіданнях. Доповіді виступаючих викликали жвавий інтерес і дискусію. Науковці брали участь в обговореннях не лише під час пленарного засідання, але й перерви.

Патологія серцево-судинної системи нині є одним з найактуальніших питань сучасної теоретичної та практичної медицини. За рівнем смертності людей працездатного віку ця група захворювань домінує у світі, а в Україні перевищує у два з половиною рази показники європейських країн. Дві третини всіх померлих

гине від хвороб серця. Особливо високою є смертність серед осіб, обтяжених такими факторами ризику, як артеріальна гіпертензія, цукровий діабет, метаболічний синдром. Складні патологічні процеси, що лежать в основі найбільш розповсюджених захворювань, формуються в структурах не досяжних простому спостереженню. Отож глибина сучасних наукових досліджень сягає молекулярного та молекулярно-генетичного поліморфізму певних генів, які визначають наслідок цієї патології, тобто чи в загинув кардіоцитів буде домінувати генетично запрограмований процес, чи переважатиме некротична загибель клітин. З'ясувалося, що в міокарді закладені потужні механізми, які здатні ефективно протидіяти чинникам його пошкодження, і це викликає нині великий інтерес у дослідників.

Залишається актуальною проблема зростання захворюваності на серцево-судинну патологію в осіб молодого віку, що часто призводить до обмеження та втрати працездатності, ранньої інвалідації, погіршення якості життя у таких пацієнтів. Зокрема, це стосується таких захворювань, як кардіоміопатії, у тому числі дилатативної, алкогольної, ендокринної, кардіоміопатії, викликаних постійним і тривалим впливом важких металів, ксенобіотиків. Особливу увагу звернули на розкриття нових ланок патогенезу цих захворювань, що дозволяє скласти цілісну уяву про механізми їх формування та відкриває

(Зліва направо): учасники конференції **Марія МАРУЦАК**, доктор меднаук (ТДМУ), **Юрій БОНДАРЕНКО**, професор ТДМУ, **Зіновій ВОРОБЕЦЬ**, професор (Львів), **Олександр ОЛІЙНИК**, професор ТДМУ

нові шляхи для дослідження засобів їх фармакологічної корекції.

Як було заявлено доповідачами, негативні для організму зміни в міокарді можуть бути усунені з допомогою певних фармакологічних середників. Зокрема, переконливо продемонстровано, що адаптаційні можливості міокарда до факторів зовнішнього середовища залежать від потужності системи антиоксидантного захисту, системи нітроген-оксиду, метаболізму амінокислот. Надмірна маса тіла, особливо в молодих людей, призводить до формування нестійкої адаптації організму до різних чинників. У багатьох країнах світу ця проблема загострюється. Як недостатня, так і надмірна маса тіла є чинником ризику багатьох захворювань. Значну увагу надали вивченню впливу психоемоційних факторів і медитації на інтегральні показники кардіогемодинаміки в осіб з різними рівнями нейротичності, депресивності, стійкості до стресу, тривожності.

З цього питання глибокі та всебічні експериментальні дані представили щодо стресорної перебудови організму та впливу на неї адаптогенів. Це й зрозуміло, бо сучасна людина постійно перебуває у стресових умовах — великий обсяг інформації, дефіцит часу, піподинамія, тривала робота за комп'ютером, пасивний відпочинок, зростаючий об'єм завдань для вирішення, значна поліморбідність тощо. Це часто призводить до хронічної перевтоми, виснаження організму, зниження імунологічної реактивності, опірності його до будь-яких чинників, а в кінцевому підсумку може викликати порушення нервової та ендокринної діяльності. За цих умов стресорні механізми адаптації можуть стати ланками патогенезу ураження серця, шлунка, імунної системи. Тому в світі зростає кількість хворих на так звані хвороби адаптації. Значно впливають на розвиток захворю-

вань негативні психоемоційні стреси. В такому разі організм людини стає уразливим до будь-яких інших чинників. Було встановлено, що за умов дії на організм екстремальних факторів в органах нагромаджуються активні форми кисню у вигляді оксиду азоту, супероксидного аніону, які згубно діють на мембрани клітин, призводять до енергетичної недостатності та до їх загибелі. Представили також цікаві й перспективні результати досліджень, що стосуються порушень імунологічної реактивності, метаболічних процесів в імунних клітинах, від яких залежить їх функціональна активність, проліферативні процеси. Жвавий інтерес викликала доповідь професора ТДМУ Олександра Олійника, в якій йшлося про проблеми гострого ураження легенів та сепсис при множинній скелетній травмі. Він поділився власними здобутками з цього приводу, які дозволили підвищити відсоток виживання постраждалих внаслідок тяжкої травми.

Значна частина досліджень стосувалася механізмів розвитку запальних процесів різної локалізації та ролі в їх розвитку імунних і цитокінових порушень, апоптичних і некротичних процесів, що доводить системність розвитку руйнівних процесів в організмі. Чинне місце зайняли питання поліорганної недостатності унаслідок політравми, які ґрунтовно досліджують науковці нашого університету.

Юрій БОНДАРЕНКО, професор кафедри патологічної фізіології ТДМУ,
Руслан УСИНСЬКИЙ, **Володимир ПЕЛИХ**, асистенти кафедри патологічної фізіології ТДМУ

МИЛОСЕРДЯ

ДОБРОЧИННИЙ ЯРМАРОК НА ПІДТРИМКУ МАР'ЯНА ШМИНДЮКА

Студентам Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського вдалося зібрати 8386 гривень під час проведення добродічного ярмарку. Усі кошти перераховані на лікування інтерна-стоматолога Мар'яна Шминдюка. Рішення про передачу коштів своєму колезі прийняли організатори та учасники благодійного заходу. Нагадаємо, що спершу юнаки та дівчата планували спрямувати виторг на потреби бійців АТО. Та, як зазначили студенти, вони дуже хотіли допомогти Мар'янові.

Тож вестибюль адміністративного корпусу ТДМУ після закінчення занять наповнився посмішками, веселими жартами й смачною випічкою. Кожен учасник ярмарку постарався на славу — хтось приготував пампушки та рогалики, хтось випік «Шарлотку», хтось смачні булочки з роздзинками. Навчально-

науковий інститут медсестринства підготували стіл з канапками та різними закусками. Студенти активно припрошували

покупців, ділилися рецептами й раділи кожному проданому смаколику.

«Сьогодні з випічки пропонуємо домашні рогалики з різними начинками, а також пампухи з повидлом і сиром, святковий пиріг «Шарлотка». Ми мали велике бажання взяти участь в ярмарку, готувалися до нього, робили все з любов'ю», — розповіла студентка 5 курсу фармацевтичного факультету Вікторія Товстюк.

Зі своїми національними стравами — халвою з моркви, горіхів і сухофруктів та молочним напоєм — прийшли і студенти Індії, які навчаються в Тернопільському державному медичному університеті імені І.Горбачевського. Вони із задоволенням смакували українськими солодоща-

ми, а вітчизняні студенти смакували екзотичні наїдки. Спробували майбутні медики проявити і креатив, наприклад, спекли печиво із жартівливими передбаченнями всередині, печиво-кардіограму та інше.

«Живемо в нелегкий час і навіть не знаємо, що очікує нас завтра, але так хочеться добра й надії. Саме тому вирішили пода-

рувати побільше радості всім. Спеціально спекли печиво з передбаченнями. У тексти внесли медичну тематику та жарти», — поділилася студентка третього курсу медичного факультету Мар'яна Позунь.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА, **Микола ВАСИЛЕЧКО** (фото)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТАРІННЯ В УМОВАХ КОМОРБІДНОСТІ

Такою була тема міжрегіональної науково-практичної конференції, що відбулася у Тернопільському академічному драматичному театрі ім. Т.Г. Шевченка за підтримки Міністерства охорони здоров'я України, ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського та департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації. Захід організували кафедра неврології, психіатрії, наркології та медичної психології ТДМУ й фармацевтична компанія «OLFA». У ній взяли участь лікарі різних спеціальностей: неврологи, психіатри, сімейні лікарі, терапевти, гінекологи. Серед присутніх було 347 представників Тернопільщини, 76 колег приїхали з Чернівецької, 50 — з Рівненської, стільки ж — з Хмельницької та 37 — з Івано-Франківської областей.

З вітальним словом до учасників наукового зібрання звернувся директор департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації В.Г. Богайчук. Він подякував за організацію заходу, наголосивши на актуальності вивчення медичних аспектів, пов'язаних із старінням, адже вони вкрай необхідні практичній та науковій медицині, сприяють підвищенню компетентності й професіоналізму лікарів.

Від імені ректора ТДМУ, доктора медичних наук, професора М.М. Корди присутніх щиро привітав проректор з науково-педагогічної роботи, професор А.Г. Шульгай. Аркадій Гаврилович розповів про співпрацю ТДМУ з європейськими країнами і підкреслив важливість цього заходу, наголосивши на актуальності вивчення коморбідної патології. Адже протягом останніх років фіксується зростання показників захворювань серцево-судинної та дихальної системи, шлунково-кишкового тракту. Професор А.Г. Шульгай побажав учасникам форуму плідної роботи.

З першою доповіддю «Хвороба дрібних судин — лакунарний інсульт та коморбідність» виступила професор, завідувач кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології ТДМУ, заслужений діяч науки і техніки України, член Американської асоціації неврологів, голова Тернопільського обласного товариства неврологів С.І. Шкробот. Як зазначила Світлана Іванівна, захворюваність на інсульт продовжує зростати, і вчені доходять висновку, що в майбутньому третину населення очікує або інсульт, деменція, або обидва захворювання. Про це йшлося, зокрема, у виступі професора Амоса Корчина з Тель-Авівського університету в березні цього року. І саме лакунарний інсульт (29% серед усіх ішемічних інсультів) найчастіше є причиною енцефалопатичного синдрому, що супроводжується різного ступеня когнітивними розладами на тлі атрофічних змін у головному мозку. Серед наріжних проблем у діагностиці та лікуванні вікозалежних когнітивних розладів професор виділила низький рівень діагностики когнітивних порушень, відсутність етіотропного та обмеженість симптоматичного лікування, а також спростувала твердження про те, що когнітивні порушення — це синонім старості. У своїй доповіді Світлана Іванівна навала цікаві дані: зважа-

Професори Світлана ШКРОБОТ, Мар'ян ГРЕБЕНИК, проректор ТДМУ, професор Аркадій ШУЛЬГАЙ, директор департаменту охорони здоров'я ОДА Володимир БОГАЙЧУК

ючи на те, що до 2025 року не очікується ніяких значних успіхів в розробці ліків від деменції, більш реалістичною метою стає не лікування, а профілактика шляхом впливу на судинні фактори ризику і ті, що пов'язані із способом життя.

Змістовною була доповідь «Екстрапірамідна недостатність: один з варіантів старіння» професора, головного наукового співробітника ДУ «Інститут геронтології АМН України», завідувача відділу клінічної фізіології і патології екстрапірамідної нервової системи, голови Української асоціації з проблеми хвороби Паркінсона, офіційного представника України в Європейській асоціації з проблем хвороби Паркінсона (EPDA), голови Київського міського товариства неврологів І.М. Карабань. У своїй доповіді Ірина Миколаївна акцентувала увагу на проблемі демографічного старіння, що охопила багато країн світу. За прогнозами, 2025 року кількість населення віком понад 60 років сягне 1 мільярда, 135 мільйонів перетнуть 80-річний рубіж. Серед чинників, що прискорюють темпи старіння, доповідач назвала фактори зовнішнього середовища (екологічні, професійні, соціальні); спосіб життя (нерациональне харчування, недостатня фізична активність, хронічний психоемоційний стрес, шкідливі звички, порушення режиму праці й відпочинку); ендогенні чинники (генетичні, вікові зміни обміну речовин, імунітету та нейроендокринної регуляції, супутні захворювання).

Іскрометною та дотепною була доповідь «Еректильна дисфункція та шляхи її подолання» професора кафедри урології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, члена Європейської асоціації урологів та Європейського товариства сексуальної медицини Ю.М. Гурженка. Доповідач у легкій та невимушеній формі окреслив актуальні проблеми сучасної сексології й способи їх розв'язання. Еректильна дисфункція — проблема, що в молодому віці стосується 35% чоловіків, а при старінні організму вона лише зростає. Старіння організму чоловіка — це складний клініко-біохімічний синдром, який складають психоемоційні, вегетативні, соматичні та сексуальні порушення, що водночас супроводжуються погіршенням якості життя, почуття власної гідності страждає і, як наслідок — це може призвести до депресії. Доповідач запропонував комплекс профілактичних заходів, що знижують вірогідність виникнення цих роз-

ладів. Йдеться про диспансеризацію та покращення рівня обізнаності з цією делікатною проблемою, залучення до здорового способу життя. Серед основних напрямків лікування еректильної дисфункції — медикаментозні та психотерапевтичні. Юрій Михайлович акцентував увагу, що лише довірливі стосунки та щирі почуття є підґрунтям сексуального здоров'я, а отже, гармонійного сімейного життя.

У своїй доповіді «Проблема тривожних та когнітивних розладів в похилому віці» доцент кафедри медичної психології та психіатрії Вінницького національного медичного університету, керівник Вінницького обласного Центру психосоматичної медицини І.В. Коваленко окреслила патогенез розвитку симптомів «хибного кола» у літніх пацієнтів з тривожними розладами, що призводять до розвитку когнітивного дефіциту, а порушення когніції водночас породжує тривожність. Серед основних причин виникнення тривоги в похилому віці доповідач назвала: смерть або хворобу близьких; соматичне захворювання самих пацієнтів, у тому числі й клімакс; самотність. Особливостями цих розладів є їх затяжний перебіг, формування залежності від ліків і схильність пацієнтів старшого віку до появи побічних ефектів медикаментів. Ірина Володимирівна наголосила, що 80% пацієнтів з генералізованими тривожними розладами звертаються до лікарів загальної практики з приводу соматичних симптомів, а це є передумовою розвитку поліпрагмазії. Отже, пацієнти похилого віку є групою підвищеного ризику, коли йдеться про виникнення тривожних розладів, що погіршує перебіг соматичних захворювань, утруднює діагностику, знижує комплаєнтність. Таким чином, важливим завданням є впровадження профілактичних заходів задля запобігання розвитку тривожних і когнітивних розладів у людей літнього віку, а за умов їх виникнення — призначення адекватного лікування.

Цікавим був і виступ на тему «Лікування артеріальної гіпертензії та кліматеричних порушень у жінок». Доповідач — професор кафедри внутрішньої медицини та клінічної фармакології Харківського національного медичного університету І.І. Князькова зазначила, що сучасна жінка живе в умовах навантаження, серед яких найбільш вагомими є соціальні ролі, емоційно-психічні чинники, численні психосоціальні, між- та внутрішньоособистісні конфлікти, неповноцінне

харчування і нерациональні дієти, гіподинамія, недостатній сон, прийом медикаментозних препаратів, лавиноподібний розвиток інформаційних технологій, забруднення оточуючого середовища та невміння керувати стресом. Усе зазначене сприяє перетворенню кліматерію, природного періоду в житті жінки, на своєрідне захворювання.

Завершила наукову програму конференції доповідь «Патогенез та клінічні аспекти лікування проблем шкіри у людей старшого віку: свербіж», яку підготував професор, завідувач кафедри клінічної імунології та алергології ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського І.Я. Господарський. Ігор Ярославович звернув увагу, що хоча офіційно похилий вік починається із 60 років, проте вже у 45 починається фізіологічна перебудова організму на трьох основних рівнях: нейрональному, ендокринному та імунному, що є основою для подальшого старіння організму, зокрема шкіри. За цих умов, наголосив професор, може виникати старечий свербіж шкіри, що є причиною неабияких фізичних і моральних страждань пацієнта. Цьому також сприяють аутоітоксикація, порушення гемостазу, психічні

Ірина КАРАБАНЬ, професор (м. Київ)

та неврологічні розлади, злякисні новоутвори. Мовлячи про особливу форму шкірного свербіжу, в основі патогенезу якого лежать умовно-рефлекторні реакції, Ігор Ярославович наголосив на шляхах подолання цієї недуги й звернув увагу на важливість догляду за хворими, лікування супутньої патології та використання медикаментів з антисвербіжною метою (антигістамінові та антисеротонінові препарати, антидепресанти, транквілізатори). Цікавість у слухачів викликала інформація про антиейджинг як сучасний, непересічний та ефективний напрямок лікування й профілактики, особливо важливий при обмеженні використання традиційних методів.

Після завершення конференції її учасників та гостей запросили на перегляд вистави «Гуцулка Ксеня».

Світлана ШКРОБОТ, завідувач кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології ТДМУ, професор

Вісті

У ТДМУ СТУДЕНТИ ДОНЕЦЬКОГО МЕДУНІВЕРСИТЕТУ ПРОЙШЛИ КУРСИ З ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Студенти медичного факультету ТДМУ впродовж трьох днів зорганізували для студентів Донецького національного медичного університету імені М.Горького курси домедичної допомоги. Інструкторами, які поділилися власними знаннями та практичними навичками, були Богдана Перевізник, Денис Кошарський, Ігор Бигар, Василь Кузь. В організації цього заходу їм допомогли колеги по студентській лаві Наргіз Джавадова, Романія Клос, Ірина Лиса, Віталій Ліберний.

Марія Карпович, шестикурсниця ДНМУ, зазначила, що всі, хто приїхав до Тернополя, зробили це з власної ініціативи. «Свідомо обрали вихідні, — каже Марія, — аби не пропускати навчання в університеті. Звичайно, ВНЗ іде нам назустріч, але розуміємо, що потрібно буде потім наздоганяти однокурсників і відробляти пропущені заняття. Для участі в цій програмі заяви подали 70 студентів, але ми відібрали лише 12 з них. Ці юнаки та дівчата продемонстрували найвищу мотивацію й готовність нести отримані знання в широкій масі».

Гості з ДНМУ проживали в гуртожитку №2 нашого ВНЗ, де мали ще одну можливість отримати нових друзів.

СТУДРАДА ПРЕЗЕНТУВАЛА СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДІ ТЕРНОПОЛЯ

Нещодавно в Українському домі «Перемога» відбувся обласний захід «ЗнайМО», в якому взяли участь представники студентської ради нашого університету. У формі презентацій, тренінгів і дискусій відбулося знайомство молодіжних організацій та ініціатив з активними молодими громадянами нашого міста. Загалом у цьому форумі взяли участь 10 структур.

«Цільова аудиторія присутніх складалася зі студентів 1-2 курсів тернопільських ВНЗ. Цього дня свою діяльність презентували такі організації, як Гласт, «Файне місто», Фундація регіональних ініціатив, AIESEC, «ВелоТернопіль». Були присутні представники всіх студентських рад. Такий захід дав можливість по-знайомитися краще між собою. Нашу команду представляли я, Дмитро МIRONЮК, Михайло ДУМНИЧ, Петро ВАХОВСЬКИЙ. Також у форумі взяв участь іноземний студент ТДМУ. Було чимало й інших наших представників. Ми розповіли про наші проекти «Before I Die», «Героям слава» і добровільний ярмарок. Також анонсували постійні заходи «Що? Де? Коли?», «Вечори кіно в ТДМУ» та інші. Детальніше ознайомили з найближчими проектами, зокрема, акцією «День боротьби з цукровим діабетом», — розповів голова студентської ради Тарас Мороз.

Учасники проекту «ЗнайМО» також отримали можливість здобути практичні навички командотворення під час тренінгу.

Прес-служба ТДМУ

КАТЕРИНА ГАЛЕЙ: «У ВИБОРІ ПРОФЕСІЇ ПРИКЛАД БАТЬКІВ ЗІГРАВ ВИРІШАЛЬНУ РОЛЬ»

Катерина Галей – студентка 4 курсу медичного факультету. Відмінниця навчання. Голова ради Студентського наукового товариства ТДМУ. У цьому семестрі отримує стипендію імені Леоніда Якимовича Ковальчука.

Попросила Катерину розповісти про свої студентські будні, про те, як вдається поєднувати успішне навчання з активною громадською та науковою діяльністю. Адаже очолювати раду СНТ, до складу якої входять представники всіх факультетів і курсів університету, і яка є важливим підрозділом студентського самоврядування, – справа відповідальна. Але спершу – про те, як усе починалося.

– Чому вирішили вступити до медичного вишу? Чим приваблює вас медицина?

– Любов до медицини успадкувала від батьків, які свого часу теж навчалися в ТДМУ й стали прекрасними лікарями. Мама – ревматолог, тато – хірург, завідувач відділення малолітніх методів лікування та діагностики Волинської обласної клінічної лікарні. Обоє присвятили своє життя медицині і в нас з братом змалечку виховували повагу до лікарської професії. Підрастаючи, слухала їх розповіді про лікарняні будні, бачила, як переживають вони за кожного пацієнта та роблять усе, щоб людина якомога швидше розсталася з болем і стражданнями й повернулася до повноцінного життя. Приклад батьків зіграв вирішальну роль, коли настав час вибирати майбутню професію.

– Ваш брат теж продовжить сімейну традицію?

– Михайлові лише 9 років і до вибору вишу ще далеко, але вже

тепер він каже, що буде, як тато – хірургом.

– Яким лікарем хочете стати? Яка спеціальність вам найбільше до душі?

– Зі спеціалізацією ще не визначилася. Але глибоко переконана, що лікар має любити свою справу та максимально виявляти свою відданість медицині і людям, які потребують допомоги. Для того й вчимося. Без знань лікарем не станеш, а ТДМУ дає міцні базові знання, і це головне.

Мрію після отримання диплома продовжити навчання в магістратурі і в майбутньому поєднувати лікарську та наукову діяльність. У ТДМУ студентським науковим дослідженням приділяють велику увагу, що лише посилює бажання вчитися та працювати над обраною тематикою в наукових гуртках.

– До студентської наукової творчості ви долучилися...

– З 1 курсу, коли допомагала робити дослідження з гістології, готувати тези наукової доповіді. На 3 курсі під керівництвом доцента Людмили Петрівни Мазур написала наукову роботу з ендокринології на тему «Залежність швидкості клубочкової фільтрації від стажу захворювання на діабет». Робота ввійшла до збірника тез Міжнародного медичного конгресу студентів і молодих вчених, який традиційно відбувається щороку в навчально-оздоровчому комплексі ТДМУ «Червона калина».

– Розкажіть докладніше про цю наукову роботу.

– При діабеті через нирки проходить кров з підвищеним вмістом цукру. Глюкоза тягне за собою багато рідини, що викликає підвищений тиск всередині кожного клубочка. Тому швидкість клубочкової фільтрації на ранньому етапі діабету часто зростає. Метою комплексного

дослідження було показати, що за цим показником якості роботи нирок легко спрогнозувати, чи матиме пацієнт проблеми з нирками на найближчі 10 років. Якщо швидкість клубочкової фільтрації у нормі – добре. Якщо починає падати – людині загрожує прогресуюча ниркова недостатність, але правильне лікування дозволить цьому запобігти. Для діабетиків це дуже важливо – не допустити ускладнень.

– Цього року вас обрали головою ради СНТ університету і це, мабуть, лише підсилить ваш інтерес до науково-дослідницької роботи.

– Так. Члени ради студентського наукового товариства допомагають у проведенні науково-практичних конференцій, зорганізують Міжнародний конгрес студентів і молодих вчених у нашому університеті та тісно співпрацюють з іншими студентськими науковими організаціями України й за її межами. Щороку проводимо збори голів СНТ медичних вишів, де обговорюємо поточні проблеми, завдання і напрями діяльності на перспективу. Словом, роботи вистачає, вона важлива, відповідальна й водночас дарує багато позитиву. Бо дуже приємно бачити, що учасники конгресу задоволені форумом, що дедалі більше представників інших медичних ВНЗ з України й світу прагнуть до нас приїхати. Спілкування з новими людьми – це нові враження і досвід. Ти бачиш, як працює СНТ у тому чи іншому університеті, запозичуєш краще, ділишся своїми здобутками. А ще наших гостей щоразу чекає цікава культурна програма. Тож усім весело і приємно бути разом, спілкуватися, обмінюватися думками. І це, вважаю, найголовніше.

– Якими якостями, на вашу

думку, має володіти гарний лікар?

– Насамперед – це фаховість. А ще, переконана, лікар зобов'язаний бути всебічно розвинутою особистістю, мати широкий світогляд і вміння спілкуватися з пацієнтом, враховуючи його індивідуальні особливості, щоб вбудувати довірливі стосунки. Адаже недаремно кажуть, що слово теж лікує. Навіть афоризм є: «Поганий той лікар, після бесіди з яким хворому не стало легше».

– Хто для вас найбільший авторитет?

– Мої батьки. Велику повагу викликає їх відданість медицині, душевне тепло, сердечність у сімейних стосунках. Любов і повагу одне до одного вони пронесли крізь роки.

– Студентське життя – це незабутній час. Але ж не навчання єдиним. Чи маєте якісь захоплення?

– У дитинстві це були бальні танці. З чотирьох років і до закінчення школи танцювала в Луцькому ансамблі бального танцю «Юність», з яким об'їздила всю Україну і чи не пів-Європи. Серед нагород найбільш пам'ятна грамота з Всеукраїнського хореографічного конкурсу в Харкові, де виступало багато пар – призерів і була дуже сильна конкуренція. Але журі відзначило високий професійний рівень «Юності».

– Що спонукало зайнятися хореографією?

– Бальні танці – це красиво й корисно. Це гарна постава, пластика, артистизм, позитивні емоції. Щоб залишатися в добрій фізичній формі, зараз ходжу в тренажерну залу. Танці ж залишилися моїм захопленням. Вдячна за це «Юності».

– Які танці ваші улюблені?

– З європейських танців – фокстрот, з латиноамерикансь-

ких – пасадобль. Продовжую займатися англійською та німецькою мовами, які вчила в школі. Польську опанувала сама. Вдосконалюю її, спілкуючись зі студентами ТДМУ з Польщі. Маю друзів в цій країні, з якими розмовляю по «Скайпу».

– Що для вас літо?

– Це найкращий час для подорожей, а наша родина любить активний відпочинок. Минулого літа разом з мамою та братом побувала в Єгипті. Купалися в морі, їздили на екскурсії, щоб краще пізнати країну, її самобутню історію та традиції. Відвідали найдавніші храми Єгипту, милувалися Нілом. А ще я відкрила для себе дайвінг і прекрасний підводний світ. Дивилася на корали, плавала серед рибок. В Україні улюблене місце відпочинку – синьоока Волинь, край озер і річок. Тут напрочуд гарно. Вдячна батькам за те, що виховали у нас з братом любов до природи та здорового способу життя. Плавання, їзда на велосипеді ввійшли у звичку.

– Початок навчального року приніс звичні студентські клопоти...

– Переконана, що в студентському житті можна поєднати все: і навчання, і наукову діяльність, і розваги. Аби було бажання та вміння організувати свій час.

– Ваш улюблений вислів?

– Один мудрець сказав, що, втративши гроші, ти не втратив нічого, втративши час – багато втратив, а, втративши здоров'я, втратив все. Тож усім бажаю ніколи нічого не втрачати, а навчати, не зупинятися, прагнути й домогатися більшого, словом, рухатися вперед. Життя, за словами Арістотеля, це рух. І додаю – основа здоров'я.

Лідія ХМІЛЯР

ОБ'ЄКТИВ

НЕСЛИ МЕДИЧНУ ВАХТУ ПІД ЧАС ВИБОРІВ

Студенти нашого університету, які входять до загону швидкого реагування обласної організації Товариства Червоного Хреста, 25 жовтня цього року гідно впоралися з обов'язками

чергування під час проведення місцевих виборів. Майбутні медики впродовж дня перебували в стані підвищеної готовності.

Вранці юнаки та дівчата вийшли на «патрулювання». Спер-

шу вони обійшли всі виборчі дільниці в Тернополі.

Як зазначили студенти ТДМУ, надзвичайних ситуацій під час чергування не було, проте траплялися скарги громадян на погане самопочуття. Зокрема, шість осіб мали проблеми з артеріальним тиском, дві людини скаржилися на головний біль. Члени загону швидкого реагування надали всім першу допомогу та практичні рекомендації щодо збереження здоров'я. Загалом день минув спокійно, проте запін швидкого реагування не втрачав пильності та перебував у стані підвищеної готовності.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

Світлана ШИШКОВСЬКА, студентка третього курсу фармацевтичного факультету

Фото Миколи ВАСИЛЕЧКА

ЗАВЖДИ В НАУЦІ, В ТВОРЧОМУ ГОРІННІ

8 листопада – 85 років ветеранові ТДМУ, професору Анатолію Юхимовичу ФРАНЧУКУ.

Вельмишановний Анатолію Юхимовичу!

Ректорат, профком і весь колектив університету щиро і щиро вітають Вас з 85-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, успішно пройшли майже 50-літній трудовий шлях клінічного ординатора, асистента, доцента, професора кафедри акушерства та гінекології медичного

факультету, яку очолювали впродовж 15 років, а останні 10 років передавали свій великий досвід молодим викладачам і лікарям на посаді професора кафедри акушерства та гінекології факультету післядипломної освіти. Особливо цінимо 18-літній період Вашої плідної діяльності заступником декана і деканом медичного факультету.

Колектив університету глибоко поважає та щиро шанує Вас як одного з найталановитіших випускників першого покоління, видат-

ного вченого і клініциста – акушера-гінеколога, зразкового педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків, виняткову працездатність і творчий потенціал.

Свідченням високого професіоналізму та наукового авторитету є Ваша участь в роботі редколегій двох науково-практичних журналів, трьох спеціалізованих вчених рад

із захисту дисертацій; упродовж 30 років Ви очолювали Асоціацію акушерів-гінекологів області.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначена грамотами Верховної Ради, МОЗ України, Тернопільської міської влади, знаком «Відмінник охорони здоров'я», медаллю «Ветеран праці», численними подяками ректора і занесенням на Дошку пошани інституту.

Ваші порядність, інтелігентність, людяність і скромність, працелюбність, уважне ставлення до лю-

дей, прагнення робити добро заслужують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Анатолію Юхимовичу, доброго здоров'я, невичерпного творчого натхнення, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

**Ректорат ТДМУ
імені І.Я. Горбачевського**

Є люди, імена яких навечно залишаться на скрижалях української медичної науки. Їх завше пам'ятатимуть вдячні пацієнти, по них звірятимуть свої діяння колишні учні та спадкоємці наукової спадщини. Серед таких імен, безсумнівно, прізвище професора Анатолія Юхимовича Франчука. 8 листопада він святкуватиме своє 85-річчя.

Життєва стежина Анатолія Юхимовича Франчука бере свій початок у селі Жовтневе Волочеського району Хмельницької області. Професійна ж розпочалася 1950 р., коли закінчив навчання у Кам'янець-Подільській фельдшерсько-акушерській школі. Потім кілька років працював фельдшером у селищі Базазалия Хмельницької області й лише згодом наважився вступити до Тернопільського державного медичного інституту, який 1964 року закінчив з відзнакою. Рішенням вченої ради Анатолій Юхимович був рекомендований на наукову роботу. До 1967 р. навчався в клінічній ординатурі на кафедрі акушерства та гінекології Тернопільського мед-

ичного інституту. Після закінчення клінічної ординатури за скеруванням Міністерства охорони здоров'я України його зарахували на посаду асистента кафедри акушерства та гінекології лікувального факультету Тернопільського державного медичного інституту, де спочатку працював асистентом кафедри, а згодом – доцентом.

1984 року вчена рада обрала А.Ю. Франчука на посаду завідувача кафедри акушерства та гінекології лікувального факультету. Часи, коли він очолював цей підрозділ, були надзвичайно плідними, але й важкими водночас, насиченими подіями.

У науковому доробку Анатолія Юхимовича – кандидатська дисертація на тему: «Свертывающая и противосвертывающая система крови у новорожденных, родившихся в асфиксии» та

докторська – «Клинико-патогенетические аспекты лечения воспалительных заболеваний внутренних половых органов женщины». Він – автор та співавтор 246 наукових

робіт, 15 патентів на винаходи, двох підручників з акушерства, довідника фельдшера та однієї монографії на тему «Применение лазерного излучения в акушерстве». Підготував 16 кандидатів і трьох докторів медичних наук.

Теми його наукових вислідів – згортальна та протизгортальна система крові у фізіологічному та патологічному акушерстві, імунологічні дослідження в акушерстві та гінекології.

Висококваліфікований лікар, педагог, і вчений. Працюючи в галузі охорони здоров'я матері і дитини, провів велику кількість різноманітних акушерських та гінекологічних планових та ургентних операцій, надаючи меддопомогу вагітним, роділлям, породіллям, жіноцтву. Шанований фахівець. Користується заслуженою повагою серед вчених акушерів-гінекологів України, колективів кафедр акушерства та гінекології Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського, студентів, лікарів-акушерів-гінекологів Тернопілля, а

також пацієнтів. Свої знання, досвід передав багатьом лікарям. За багаторічну педагогічну, наукову та лікарську роботу нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради України, знаком «Відмінник охорони здоров'я», численними грамотами адміністрації ВНЗ, Міністерства охорони здоров'я України, міської влади Тернополя. Впродовж 30 років очолював Тернопільське обласне відділення Асоціації акушерів-гінекологів України.

Колектив кафедри акушерства та гінекології факультету післядипломної освіти ТДМУ щиро вітає А.Ю. Франчука: «У день Вашого славного ювілею дозволяємо побажати вам, дорогий Анатолію Юхимовичу, здійснення всіх мрій, задумів і невичерпної творчої енергії! Хай ваш життєвий шлях завжди буде прикладом для молодого покоління лікарів. Нехай ніколи не полишає вас відчуття окриленості, насолоди від життя. Нехай воно не завдає вам прикроцю, а стелиться широкою дорогою за обрій мрій та бажань».

У ЮВІЛЕЙ – З ОНОВЛЕННЯМ ВІДДІЛЕННЯМ

Проректор з науково-педагогічної та лікувальної роботи ТДМУ, професор Степан Запорожан від імені ректора нашого університету, професора Михайла Корди привітав медичний персонал обласної дитячої лікарні з відкриттям оновленого відділення інтенсивної терапії новонароджених. Потрібно зазначити, що для лікарні та краю це стало важливою подією, адже впродовж тривалого часу відділення перебувало на реконструкції. Цей підрозділ приймає новонароджених дітей з усього Тернопілля. З обласної скарбниці на його реконструкцію виділили понад 3,5 мільйона гривень, ще півмільйона гривень надали доброчинці.

Як розповів головний лікар обласної дитячої лікарні, заслужений лікар України, кандидат меднаук Григорій Корицький, щороку відділення інтенсивної терапії приймає майже 250 новонароджених дітей з усього краю. Тут отримують меддопомогу новонароджені діти з важкими вродженими та набутими інфекціями, немовлята, які народилися у важкій асфіксії, діти з вродженими вадами розвитку, з екстремально низькою вагою тіла та після оперативних втручань. Усі вони потребують особливих умов, штучної вентиляції легень, інших видів респіраторної підтримки. В структурі відділення працює виїзна неонатологічна бригада, яка забезпечує на-

дання екстреної медичної допомоги дітям з пологових відділень області та Тернополя.

Відділення інтенсивної терапії новонароджених в обласній дитячій лікарні відкрили ще 1997 року. Необхідність у такому медичному підрозділі постала тому, що на Тернопіллі були високі показники малякової смертності:

«Тоді відділення було розраховано на шість ліжок з виїзною неонатологічною службою та лабораторією експрес-діагностики. Зі зниженням показників дитячої смертності почав зростати показник дитячої інвалідності, тому 2001 року відкрили ще й Центр ранньої медико-соціальної реабілітації дітей з ураженням нервової системи. З роками розширили відділення інтенсивної терапії новонароджених до дев'яти ліжок, а згодом постало питання його реконструкції, адже й апаратура, й умови перебування вже не відповідали сучасним вимогам. Ремонтні роботи розпочали ще 2010 року, але через нестачу фінансування припи-

Проректор ТДМУ, професор Степан ЗАПОРОЖАН вручає подарунок від університету завідувачій відділенням Надії ПАСЯЦІ

нили на два роки. Відновили реконструкцію лише 2013 року і, врешті, нам вдалося-таки з допомогою влади та небайдужих людей завершити ремонтні роботи», – розповів головний лікар.

Тепер модернізоване, сучасне відділення – до послуг найменших пацієнтів. Це одне з кращих відділень в Україні. Одночасно тут надають меддопомогу дев'ятьом дітям, але, якщо є необхідність, то можуть розмістити й більше. Уже кілька років неонатологи виходжують дітей з екстремально низькою масою. У Тернопільській області щороку народ-

це створювало додатковий шум для новонароджених дітей. Нині дітки набирають вагу в середовищі тиші.

Окрім зміни зовнішнього іміджу, подбали й про внутрішнє наповнення. Тут працює кваліфікований персонал, лікарі проходять стажування та підвищують свій професійний рівень у клініках Польщі, Німеччини, США та кращих медзакладах Києва. Завдяки тривалій співпраці з волонтерами, німецьким фондом підтримки науки і освіти та канадським фондом «Дітям Чорнобиля» обжилися й сучасною апаратурою. Найбільша гордість – новітній кювез для виходжування немовлят, який надіслали доброчинці з Канади, його вартість 45 тисяч євро. А от про медикаментозне забезпечення попіклувалася обласна влада.

– День перебування та лікування дитини у відділенні інтенсивної терапії новонароджених обходиться у 1500-3000 гривень, – каже Григорій Корицький. – За нинішньої фінансової скрути не кожна сім'я спроможна віднайти таку суму. Втім, завдяки соціальному проекту, який ініціювала обласна рада, до завершення року ми, по суті, на сто відсотків забезпечені ліками. Понад 100 найменувань лікарських засобів маленькі пацієнти всіх стаціонарних відділень отримують безкоштовно. Для цього з бюджету краю виділили майже сім мільйонів гривень. У кожному відділенні лікарні та у кожній палаті є інформація для батьків, де зазначено повний перелік закуплених ліків. Ми надзвичайно вдячні владі, місцевим меценатам, благодійникам з-за кордону, що не забувають про потреби лікарні, піклуються про здоров'я дітей.

Лариса ЛУКАЦУК

ЖИТИ – ОЗНАЧАЄ БЕЗУПИННО РУХАТИСЯ ВПЕРЕД

9 листопада – 70 років завідувачу кафедри патологічної анатомії із секційним курсом та судовою медициною ТДМУ, професору Ярославу Ярославовичу БОДНАРУ.

Вельмишановний Ярославе Ярославоновичу!

Ректорат, профком і весь колектив університету щиро-сердечно вітають Вас з 70-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, успішно пройшли 45-літній трудо-

вий шлях клінічного ординатора, асистента, доцента, професора кафедри патологічної анатомії із секційним курсом та судовою медициною медичного факультету, яку очолюєте впродовж майже 20 років. Усім пам'ятний 5-річний період Вашої плідної діяльності проректором з навчальної роботи.

Колектив університету глибоко поважає й щиро шанує Вас як одного з найталановитіших випускників першого покоління,

видатного вченого – патологоанатома, зразкового педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків, унікальну працездатність і творчий потенціал. Свідченням багатогранності Вашого таланту є створені Вами художні полотна.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, участь у роботі редколегій і редакційних

рад п'яти науково-практичних журналів, двох спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій. Особлива сторінка Вашої діяльності – виконання впродовж 10 років функцій вченого секретаря спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій у нашому університеті.

Ваша професійна та громадська діяльність відзначені грамотами Верховної Ради, МОЗ України, облдержадміністрації, Всеукраїнською премією Сергія

Подолінського в галузі медицини, орденом князя Острозького, численними подяками ректора.

Ваші порядність, інтелігентність, людяність і скромність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Ярославе Ярославоновичу, доброго здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

**Ректорат ТДМУ
імені І.Я. Горбачевського**

Цю істину проносить крізь своє життя видатний вчений сьогодення, досвідчений лікар-патоморфолог, доктор медичних наук, завідувач кафедри патологічної анатомії із секційним курсом і судовою медициною ТДМУ, професор Ярослав Ярославович Боднар, який зустрічає свою 70-у осінь.

Сповнений життєвої енергії, завзятістю до кожної справи, Ярослав Ярославович щоденно ділиться своїм досвідом з колегами, молодими науковцями, студентами, пацієнтами. Так, авторитетність професора беззаперечно здобута його важкою та наполегливою повсякденною працею.

А доля й справді вимагала від Ярослава Ярославовича бути саме таким. Народився він у важкі повоєнні роки в с. Торгів, що на Львівщині. 10 років його сім'я перебувала в сибірському засланні на спецпоселеннях в Магаданській області, лише 1956 року родині Боднарів пощастило повернутися в рідну Україну. Але, попри все, юний Ярослав проявляв неабиякі здібності та таланти, добре навчався, про що і свідчать його здобутки. Після закінчення зі срібною медаллю Зборівської школи вступив до Тернопільського медичного інституту, бо завжди відчував лікарський фах своїм покликани-

ням. Ще в студентські роки через науковий гурток почався зв'язок ювіляра з кафедрою патологічної анатомії. Будучи студентом III курсу, він відвідував гурток під керівництвом доцента Л. М. Давидової, яка і прищепила любов до гістологічного дослідження юному науковцю (Ярославу Ярославоновичу належить вагомий внесок у формуванні музею мікропрепаратів кафедри). Навчання закінчив з дипломом з відзнакою і був скерований на наукову роботу. 1974 р. під керівництвом професора О. Т. Хазанова успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук, а 1992 р. – дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук. Серед багаторічних наукових інтересів основним напрямком були вибрані проблеми клініко-морфологічних проявів патології серця, легень, шлунка.

Практичним втіленням і поєднанням організаторської та наукової діяльності Ярослава Ярославоновича є його праця в медичній науці. Вся науково-педагогічна діяльність пов'язана саме з кафедрою патологічної анатомії із секційним курсом і

судової медицини ТДМУ, як аспіранта (1970-1972 рр.), асистента (1972-1993 рр.), доцента (1993-1994 рр.), професора (з 1994 р.) та завідувача кафедри (з 1994 р. і дотепер). З 1993 р. до 1998 р. обіймав посаду проректора з навчальної роботи.

Перебуваючи в неперервному науковому пошуку, Ярослав Ярославович щедро ділиться своїми знаннями, він є мудрим і вимогливим наставником для молодих науковців, під його керівництвом підготовлено й захищено 1 докторську та 10 кандидатських дисертацій. Про невтомність професора свідчить чималий науковий доробок: 312 наукових праць, 2 монографії, 4 підручники, 9 патентів на винахід, 6 посібників, 2 навчальних компакт-диски та фундаментальний атлас.

За вагомих особистих внесок в розвиток практичної медицини, високий професіоналізм та наукові здобутки Ярослав Ярославович неодноразово нагороджений почесними дипломами та грамотами Верховної Ради України, Міністерства охорони здоров'я України. 2006 р. він став лауреатом Всеукраїнської премії імені С. Подолінського, а 2010 р. нагороджений орденом князя Костянтина Острозького Академії соціального управління.

Впродовж багатьох років професор Я. Боднар був вченим секретарем спеціалізованої вченої ради при нашому університеті та є членом спеціалізованої вченої ради при Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, редакційної колегії низки фахових морфологічних видань.

Ярослав Ярославович й надалі проводить активну дослідницьку роботу, продовжує готувати молоду медичну еліту, надавати консультаційну допомогу пацієнтам. Його лекціями заслугову-

ються, його практичні заняття є взірцем для інших викладачів, він має підхід до кожного студента. Крім того, професор Я.Я. Боднар є авторитетом серед лікарів-патологоанатомів, які цінують його професіоналізм як видатного патогістолога.

Крім професійних якостей, Бог наділив Ярослава Ярославоновича творчим світосприйняттям, яке він вміло передає фарбами на полотні. З-під його пензля з'являються яскраві та неповторні картини-роздуми. Але найбільшою гордістю та втіхою для професора Боднара є його діти та онуки, в яких – продовження його талантів. Донька Роксолана та син Петро гідно продовжують медичну династію.

Колектив кафедри вітає нашого мудрого та доброго керівника з ювілеєм і звертається зі словами вдячності та найщирішими побажаннями незгасаючої життєвої енергії, міцного здоров'я, нових творчих здобутків, радості від рідних та близьких, від кожного прийдешнього дня! Нехай Вас оточують людська теплота та прихильність долі! Нехай Господь посилає Вам ще багато світлих літ у мирі, щасті та добробуті! Низький уклін від Ваших учнів!

Колектив кафедри патологічної анатомії із секційним курсом і судової медицини

15 листопада – 60 років професорові кафедрі онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини ТДМУ Ігорю Валентиновичу ЖУЛКЕВИЧУ.

Вельмишановний Ігоре Валентиновичу!

Ректорат, профком і весь колектив університету щиро-сердечно вітають Вас із 60-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, після 4-х років практичної лікарської роботи успішно пройшли майже 35-літній трудовий шлях клінічного ординатора кафедри терапії факультету післядипломної освіти, асистента кафедри факультетської терапії, асистента та доцента кафедри шпитальної терапії, доцента, а останні понад 10 років – професора кафедри онкології, променевої діагностики і терапії та радіаційної медицини ТДМУ.

Колектив університету глибоко поважає та щиро шанує Вас як одного з талановитих випускників другого покоління, відомого вченого і клініциста-радіолога, досвідченого педагога та вихователя студентської молоді за

багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як куратора студентських груп, лектора товариства «Знання». Особливо цінимо створення Вами науково-практичного журналу «Вісник наукових досліджень», який Ви редагуєте впродовж понад 22 роки.

Ваша професійна і громадська діяльність відзначені Грамотою МОЗ України, подяками ректора.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Ігоре Валентиновичу, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радостного та щасливого життя.

**Ректорат ТДМУ
імені І.Я. Горбачевського**

9 листопада – 80 років ветеранові університету, доктору медичних наук Григорію Семеновичу ПРОТАСЕВИЧУ.

Вельмишановний Григорію Семеновичу! Ректорат, профком і весь колектив університету щиро-сердечно вітають Вас з 80-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, після 5 років практичної лікарської роботи успішно пройшли майже 40-літній трудовий шлях аспіранта, асистента, доцента, а останні 8 років – професора кафедри оториноларингології.

Колектив університету глибоко поважає й щиро шанує Вас як одного з талановитих випускників першого покоління, відомого вченого та клініциста-оториноларинголога, досвідченого педагога й вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як куратора студентських груп, відповідального за виховну роботу на курсі, лектора товариства «Знання».

Ваша професійна і громадська діяльність відзначені медаллю «Ветеран праці», подяками ректора, занесенням на Дошку пошани інституту.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Григорію Семеновичу, доброго здоров'я, невичерпного творчого натхнення, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

**Ректорат ТДМУ
імені І.Я. Горбачевського**

ДО ІСТОРІЇ ПОЯВИ ЕМСЬКОГО УКАЗУ

*Українська мова,
Твоє безцінне кожне слово,
У наших генах є твій код,
Віками ж ти, спасала, мово,
Від вимирання мій народ.*

Валерій Дідух

9 листопада відзначаємо День української писемності та мови. Солов'їну й калінову однаковою мірою нищив і царат, і більшовизм. Але українців ворогам не зламати, мови в них не забрати.

Після заборони 1847 р. Шевченкового «Кобзаря», Кулішвих і Костомарових творів; після Валуєвського указу 1863 р., за яким заборонено було друкувати духовні й популярні книжки українською мовою, Емський указ був черговим породженням політики російської імперії. Українське друковане слово розглядали, як місток між «українофілами» та революційними організаціями народників. «Українофіли» вели пропаганду через учителів народних шкіл, бо саме вчителі, про що вказувалося у надісланій доповідній записці, датованій кінцем 1874 року, голови Київської археологічної комісії таємного радника М. Юзефовича, у III відділ власної Його Величності канцелярії.

У ній Юзефович звертає особливу увагу на існуючі періодичні видання у Галичині. Називаючи «Правду» журналом «чисто українофільського напрямлення», він зазначає, що це видання «проводить ідею сепаратизма, прийняв в основанні своєї теорії первонаочальную мысль Богдана Хмельницького о составлении независимого русского государства».

Далі автор записки зупиняється на історії «Південно-західного відділу Російського географічного Товариства» та на діяльності його членів: Чубинського й Антоновича. З його слів випливає, що, завдячуючи Чубинському, склад товариства став яскраво українофільський; що сприяло до подальшому розвитку українського руху, який виявився в таких конкретних фактах: 1) запрацювала нова книгарня Левченка та Ільницького з книжечками та брошурками українською мовою, 2) перекладено твори Гоголя та інших російських письменників українською мовою «с искажением его языка против народного говора, указывающим на притязание переводчиков составить из него какой то особый, самостоятельный язык, неимеющий ничего общего с Великорусским языком»; 3) влаштовано було в одній з київських друкарень технічні засоби для українського друку — а саме друкарські черенки з «кулішівкою» та «громадним запасом знаків препинания, необходимых для искажения русских слов, входящих в состав малорусских починений»; 4) поставлено на театральній сцені російського театру в Києві переробку з Гоголевої повісті «Ночь накануне Рождества Христова» — «в переводе на малорусское наречие

до крайности обезображенное переводчиком разными полонизмами и не встречающимися в народном говоре словами».

Прояви українофільського руху Юзефович зазначає і в перелісі київського населення 1874 р., яке провів київський відділ Географічного Товариства з тенденційною метою збільшити «цифру Малороссийського элемента на счет цифры других русских племен».

Наприкінці автор записки наводить історію з перекладом книжки «Тарас Бульба» М. Лободою (Лободовським), учителем сільської школи в Городищі Черкаського повіту, якого недовзі звільнили з посади, бо слова «Россия», «русский человек» і навіть «русский цар» перекладач послідовно замінив у тексті перекладу на «Україна», «українець», «український цар».

Автора записки було викликано до Петербурга для участі в особливій нараді при міністерстві внутрішніх справ. До складу учасників зібрання входив, крім міністра внутрішніх справ Тимашева, начальник III відділу Потапов, міністер освіти Д. Толстой, обер-прокурор Синоду та автор записки.

На засіданнях цієї наради Юзефович детально зупинився на діяльності Драгоманова, «который неустанно проводит свои вредные принципы не только в отечественной литературе, но и за границей, где вошел в непосредственные, личные сношения с Галицкою антирусскою партией, сгруппировавшеюся в обществе «Просвितы». На думку Юзефовича, «статьи Драгоманова в газете «Правда» не оставляют ни малейшего сомнения на счет того значения, которое заключает в себе настоящее украинофильство... оно есть ничто иное как попытка, которой маскируется чистейший социализм или вернее чистейшая демагогия». Юзефович переконував присутніх у тому, що хоча «політичні пошесті» не можуть в Росії мати такої руйнівної дії, як на Заході, та все ж не зможуть викликати революцію, аргументуючи це так: «во-первых, они гудят массы нашей молодежи, а, во-вторых, были и у нас примеры заражения, которые угрожали России страшными бедствиями, и что поэтому принятие энергических мер для пресечения зла безусловно необходимо».

Розглянувши записку Юзефовича, нарада звернула особливу увагу на поширення серед народу популярних українських книжок через сільських учителів. «В книгах, изданных нашими украинофилами для народа с дозволения цензуры, — зазначалося в протоколі наради, — не замечается явного демократического направления, но это вовсе не доказывает, чтобы украинофилы были чужды разрушительных начал социализма. В киевскую цензуру неоднократно представлялись рукописи, которые не были пропущены к

печати именно потому, что в них обнаруживалась вражда к высшим и богатым слоям общества и стремления поселить к ним злобу и презренье».

III відділ подав інформацію про поширення популярних книжок серед української людності. Цей епізод з діяльності «українофілів» був пов'язаний з іменем П. А. Косача, тоді мирового посередника на Волині, і Михайла Лободовського — перекладача «Тараса Бульби».

Після звільнення Лободовського з посади учителя в Городищі Черкаського повіту він з листом О. Лоначевського-Петруняки, який був інспектором Київської Олександрівської ремісничої школи та університетським товаришем Косача, звернувся до нього за допомогою у працевлаштуванні.

Косач спрямував його до одного з мирових посередників Новоград-Волинського повіту, де він займав у Пищівському волостному правлінні посаду писаря, але дуже швидко посварився з місцевим священиком, і мировий посередник 1-го участку Станкевич перевів його до Сербівської волості.

Станкевич дуже добре відгукувався про сумлінність і здібності Лободовського, і тому, коли мировому посереднику 3-ї ділянки Арефовичу потрібно було доброго писаря у Райківську волость, він запросив туди Лободовського. Перед переїздом до с. Райки Лободовський їздив на короткий час до Києва та свої речі, серед яких було майже п'ять пудів українських книжок, залишив у канцелярії повітового з'їзду Новоград-Волинського. Від'їжджаючи до Києва, Лободовський просив пакунок цей доправити йому в с. Райки, але ніхто не хотів брати важкого й незручного пакунку. Нарешті його відвіз до Райкова, за розпорядженням Косача, волостний старшина.

У селі Райки була велика школа і з ремісничим класом, яку заснував і про неї піклувався інспектор народних шкіл Чечот, брат якого був в тому селі священиком. Можливо, цей священик і був перший, хто пустив офіційним шляхом відомості про роздавання Лободовським українських книжок серед учнів школи. Священик написав брату інспекторові, а той сповістив округу і дав розпорядження відібрати в учнів книжки, які з'явилися у селян та вчителів не лише в Райках, а й у сусідніх селах. Можливо, що до поширення українських книжок у цих селах був причетний вже не Лободовський, а інші особи, бо, як з'ясувалося пізніше, українські книжки роздавала і дружина

Косача, сестра М. Драгоманова, письменниця Олена Пчілка — мати Лесі Українки.

Історія з Лободовським на посаді волостного писаря трапилася в першій половині січня 1876 р. Саме тоді у Петербурзі працювала особлива нарада за участю М. Юзефовича. Тож справа Лободовського була черговим доказом того, що необхідно для українських книжок збільшити цензурні вимоги, бо, отримавши дозвіл на їхній друк, вони стануть легальними засобами для нелегальної пропаганди.

Мировий посередник Арефович подав список з 28 назв книжок українською мовою й самі книжки в кількості 154 примірників; їх дали на перегляд тому ж Юзефовичеві. У справі Лободовського була рецензія цього ворога України, в якій

було дано відповідну оцінку книжкам. Окрему групу становили 22 книжки, серед яких були і белетристичні: Івана Нечуя-Левицького — «Рибалка Панас Круть», Шевченка — «Гайдамаки», «Тарасованіч», «Перебендя», «Наймичка», Марка Вовчка — «Народні оповідання», Куліша — «Сіра кобила», «Орися», «Листи з хутора», Стороженка — «Українські оповідання», «Закоханий чорт», «Вчиливого», «Як бог дасть», і перекладні «Байки» Крилова та «Сорочинський ярмарок» Гоголя. До цієї ж групи ввійшли популярні книжки Комарова «Розмова про небо та землю», І. Левицького «Унія і Петро Могила», Оpatовича «Оповідання зі Святого Письма», Горбунова «Що робиться у воздусі», «Дещо про світ божий», М. Троцького «Як тепер одбувати-мється військова служба» та «Про хвороби й як їм допомогти». Про всі ці книжки Юзефович висловився так: «Все эти книги не заключают в себе ничего вредного и противоцензурного; но распространение их в народе имеет, разумеется, свою политическую цель, а эта цель начинается с национального партикуляризма, как переход к политическому сепаратизму». Про «Запорожців» Нечуя-Левицького сказано: «В ней изображается «Запорожская Сечь», не исчезнувшая, а погруженная колдунями (характерниками) на дно Днепра, где козаки, с своим гетманом, живут в очарованных садах, молятся, плачут и возлашают: «настав час!» Самые характерные места я отметил красным карандашом».

Новоградволинський справник доносив губернаторові, що «главными агитаторами были Г. Косач и его жена, сестра бывшего профессора киевского университета Драгоманова, которые по образу жизни своей старались вводить на каждом шагу хлопотанию, сближаясь исключительно с низким классом народа». Косачеві ставилося в провину, що він прийняв Лободовського й постачав йому книжки. Його викликали до генерал-губернатора. І те, що його участь у поширенні книжок не була доведена, вилучені книжки не були заборонені цензурою, а також заступництво чиновника з

особливих доручень князя Жевахова, сприяли тому, що до П. Косача не були застосовані репресивні дії. «Допустить создание особой, простонародной литературы на украинском наречии (як було записано в протоколі наради п'ятьох вершителей державної політики щодо українства), значило бы положить прочное основание к развитию убеждения о возможности осуществит в будущем, хотя может быть и весьма отдаленном, отчуждение Украины от России».

Вищевказана нарада одно-стайно оцінила українофільський рух як явище небезпече та не-терпиме.

І як наслідок її роботи з'явився Емський указ від 15 травня 1876 р.:

«1. Не допускать ввоза в пределы Империи без особого разрешения главного управления по делам печати каких бы то ни было книг и брошюр, издаваемых на малороссийском наречии.

2. Печатание и издание в Империи оригинальных произведений и переводов на том же наречии воспретить, за исключением лишь:

а) исторических документов и памятников,

б) произведений изящной словесности. Но с тем, чтобы при печатании исторических памятников безусловно удерживалось правописание подлинников, в произведениях же изящной словесности не было допускаемо никаких отступлений от общепринятого русского правописания и чтобы разрешение на печатание произведений русской словесности давалось не иначе, как по рассмотрению в главном управлении печати.

3. Воспретить различные сценические представления и чтения на малорусском языке, а равно и печатание на таковом же текстов к музыкальным нотам».

Місцева адміністрація забов'язана була посилити нагляд, щоб у початкових школах не велося викладання українською мовою, та щоб з бібліотек були вилучені українські книжки.

Цей наказ 1876 р. не було опубліковано, а лише розіслано як інструкцію головного управління у справах друку. Крім того, була ще таємна постанова наради про «негласну» грошову допомогу Галицькій газеті «Слово» для протиставлення у цьому краю українофільським ідеям.

І коли у Бесарабії з'явилася у перекладі молдавською мовою книжка визначного громадського діяча, публіциста та мецената Є. Чикаленка «Розмова про сельське господарство», то про це з обуренням відгукнулися «Московские ведомости». Вже пізніше (1897 р.) його працю надрукували у Петербурзі півмільйонним накладом.

Емський акт свавілля діяв упродовж 30 років і завдав величезної шкоди українській духовності, мові, письменництву, книгодрукуванню, освіті, культурі, науці та сприяв насадженню серед українців комплексу меншовартості.

**Валерій ДІДУХ,
доцент ТДМУ**

МОЛОДА ЖАГА ТВОРЧОГО ПОШУКУ

**Михайло АНДРЕЙЧИН,
м. Тернопіль.**

Після отримання 1963 року лікарського диплома я був зачислений у клінічну ординатуру при кафедрі інфекційних хвороб та епідеміології Тернопільського медичного інституту. Підставою стало рішення вченої ради рідного інституту про рекомендацію мене на наукову роботу. На той час мав три друковані наукові статті, в яких було узагальнено результати досліджень у мікробіологічному гуртку, де самовіддано працював вечорами й у вихідні. На самоті я спілкувався з мікробами, як із живими розумними істотами, і навіть розмовляв з ними. Це були незабутні хвилини юнацького творчого натхнення та далекоглядних амбітних планів.

У науковій роботі мені щиро допомагала завідувачка кафедри мікробіології, доцент Ганна Григорівна Василенко. Вона — висока, статечна жінка із сивим волоссям — відзначалася суворим ставленням до викладачів і лаборантів кафедри. Безмежно любила мікробіологію, вважаючи цей предмет чи не основним. Студенти побоювалися Василенко. Мене ж Ганна Григорівна оточила опікою й рада була підтримати зацікавленого мікробіологією студента. Наша дружба, якщо так можна висловитися, тривала протягом другого-шостого курсів мого навчання в інституті, аж до її передчасної кончини 1963 року. Саме завдяки незабутній Ганні Григорівні я подав свою доповідь на республіканську наукову конференцію студентів до Києва. У результаті вибору цікавої теми та ретельної підготовки доповідь вдалася як за змістом, так і за формою викладу. Головуючий професор Ігор Миколайович Моргунов, відомий столичний імунолог та епідеміолог, високо оцінив мою працю й відібрав її на конкурс студентських наукових робіт, попередньо поспілкувавшись зі мною та переконавшись, що я серйозно перейнявся науковою проблемою й самостійно виконав оригінальне дослідження. По суті, молодому гуртківцеві вдалося довести, що патогенні стафілококи частково можуть змінювати свої властивості під впливом формування стійкості до антибіотиків. У білих мишей інфекційний процес, спричинений пеніциліностійкими штамми, перебігає важко й переважно не піддається лікуванню пеніциліном. На той час це було щось нове й важливе як для науки, так і для практичної медицини. На республіканському конкурсі моя наукова праця отримала друге місце та солідну грошову премію від Міністерства охорони здоро-

в'я, яку мали надіслати поштовою переказом, але з невідомих мені причин я її так і не отримав. На руки видали диплом переможця і наказ Міністерства про грошову винагороду. Для нашого молодого інституту це була значна й водночас рідкісна подія. На мене звернув увагу ректор Петро Омелянович Огій. Запропонував на вибір роботу на кафедрах мікробіології або інфекційних хвороб. Попросився на останню, щоб не лише займатися науковими дослідженнями, а й працювати із хворими. Завідувачка кафедри інфекційних хвороб і епідеміології доцент Людмила Іванівна Богачик дуже прихильно поставилася до мого бажання продовжити наукові дослідження інфекційних захворювань. На початку вересня 1963 року отримав тему кандидатської дисертації і всім еством занурився в наукове дослідження, освоївши необхідні методи. Водночас інтенсивно опрацьовував наукову літературу. Але не так сталося, як гадалося.

У листопаді того ж року мене покликали до військомату, і комісар суворо вручив повістку для чинної служби. Причина полягала в тому, що М. С. Хрущов, тодішній очільник ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР, розпорядився ліквідувати військові кафедри в медичних інститутах, і тому при закінченні навчання ми не отримали офіцерського звання. Ця волюнтаристська ухвала змінила долю не одному випускникові. Дуже тяжко було змиритися з таким рішенням військомату, проте через два дні я вже їхав у поїзді на службу в мотострілецький полк (в/ч 74222), дислокований в Ужгороді. З вікна вагона відкривалися чарівні пейзажі осінніх Карпат, а думкою я вже був у військовій частині. Що мене чекає? Коли зможу повернутися до наукової роботи? Чим допоможу на відстані дружині та двомісячному синочкови? Але від долі не втечеш.

У військовій частині нічого не знали про мій приїзд. Були здивовані, що лікаря покликали на чинну службу, і відправили мене в полковий медпункт для з'ясування місця служіння. На щастя, старший лікар полку був в одній іпостасі, йому потрібний помічник. І мене призначили тимчасово виконувачем обов'язків начальника медичного пункту.

Широко розплющеними очима ознайомлююся із життям військової частини. Все для мене нове, часто незрозуміле, хоча усвідомлюю, що колектив працює злагоджено завдяки затверженому розпорядкові, який тримається на військовій дисципліні. Наступного дня, йдучи великою полковою площею, на протилежному їй боці бачу офіцера. Відстань така, що розпізнати його звання неможливо, і раптом цей офіцер кричить: «Салдат! Ко

мне!». Швидко прямую до офіцера, отримую на свою адресу брутальну лайку та грізне запитання, чому не віддав честі й не прибіг, а лише прийшов. Пояснюю, хто я такий і що до військової частини прибув лише вчора. Підполковник, як з'ясувалося пізніше, — начальник штабу полку Трубаняча, дає наказ іти з ним у казарму; там звелів узяти мітлу з довгим держаком і познімати павутиння з кутків усіх приміщень; під кінець розмови добришає й каже, що мене треба було б посадити на гауптвахту за те, що не привітав офіцера, але він такого не зробить, бо це перше зауваження. Беруся до роботи з очищення казарми від павутиння й міркую, як повідомити старшого лікаря полку. Знаходжу момент, біжу в медпункт

доповіли начальству, і невдовзі Трубанячу доручили звільнити у запас. Подейкували, що підполковник отримав відплату за численні кривди та приниження військових.

Я з великим інтересом спостерігав різні сценки служби та побуту в полку. Швидко ввійшов у коло своїх обов'язків, ретельно виконував усі доручення капітана-медика. Звернув увагу на часті респіраторні захворювання й ангіни у солдатів та примітивне шаблонне їх лікування. Запропонував удосконалити та індивідуалізувати лікування, використовуючи ефективніші антибіотики і трав'яні композиції. Але мене «охолодив» старший лікар полку — пояснив, що можна лікувати лише тим, що є в інструкції і в аптеці медпункту, наукова робота тут нікого не цікавить.

Ознайомившись з казармами, дійшов висновку, що на застудні недуги хворіють насамперед особи, ліжка яких стоять у зоні протягів. Запропонував адекватні профілактичні заходи, але мене знову зупинили. Командир батальйону сказав: «Советская армия имеет все условия здоровья воинов, но и воспитания настоящих защитников Родины».

Підійшов календарний термін щеплень від інфекційних хвороб. Ми склали графік, і щодня у визначені години до медичного пункту прибували групи солдатів для вакцинації. У той час не було фельдшера полку, тож мені довелося самому виконувати всі процедури. Запам'ятався випадок з киргизом. До медпункту прийшов новобранець, який з великим острахом чекав на щеплення; як потім з'ясувалося, він не

знав, що це за процедура та для чого її виконують. Товариші швидко заприїмили його надмірне хвилювання і, як кажуть, додали кути меду, змалювавши йому вкрай тяжке й дуже болюче оперативне втручання, яке треба пройти. І ось він переді мною: невисокого зросту, повненький, лице кругле, як місяць, очні щілинки дуже вузькі (що через них можна побачити?), голос тремтить, руки трясуться, російською мовою не дуже володіє. Побачивши таке, я запропонував йому сісти та заспокоїтись, а сам пішов у маніпуляційну, щоб підготуватися до щеплення. Раптом чую шум, крики і щось гепнуло за вікном. Вбігаю до кімнати: кілька солдатів жваво гомонять біля відчиненого вікна, киргиза в приміщенні немає, мені показують, як він утікає в напрямку до казарми. З'ясувалося, що він спустився водостічною трубою з другого поверху. На вигуки та метушню прибіг старший лікар полку, покликав мене в окрему кімнату та посварив, як я таке допустив. Спра-

ведливо зазначив, що міг бути кримінал, якби киргиз обірвався з трубою та травмував себе або й загинув. Наказав солдатам негайно привести дезертира в медпункт. Приводять: блідий, обличчя та руки подряпані, гімнастерка розірвана. Втікач настільки переляканий, що про щеплення найближчим часом не може бути й мови. Покликали командира взводу та попросили взяти киргиза під персональний нагляд, дали заспокоїливу мікстуру.

Проаналізувавши інцидент, наступного дня я запропонував старшому лікареві полку змінити тактику й попередньо проводити серйозну роз'яснювальну роботу щодо щеплень. Він погодився, хоч як кадровий офіцер заявив, що армія — «це не дитячий садок, треба робити те, що наказав командир». Усе ж я склав тези ознайомлювальної бесіди, а також написав до стінгазети статтю про користь вакцинації, техніку її виконання й слабкі болюві відчуття лише під час ін'єкції. Мій начальник схвалив такі дії, і я почав роз'яснювальну роботу. Переконався, що рішення правильне, солдати спокійніше сприймали щеплення, подібних інцидентів більше не було.

Згодом на мою посаду прибув молодий лейтенант медичної служби, а мені запропонували продовжити службу фельдшером. Щось подібне відбувалося й в інших військових частинах Ужгорода, в які були призначені такі ж випускники медичних інститутів, як я. Дочекавшись вихідного, ми зустрілися в місті й вирішили написати колективного листа у штаб військового округу. Адже у військоматах нам говорили, що покликали на чинну службу через катастрофічну нестачу лікарів, і будемо служити на лікарських посадах. Минуло кілька тижнів, й у кожній з частин командири заявили, що нас судитимуть, бо в армії не можна писати колективних листів. До того ж командиріві видніше, як розпоряджатися кадрами. З острахом чекали остаточного рішення. Нарешті з військового округу надійшла відповідь з переліком військових частин, до яких ми повинні прибути для подальшої служби на лікарських посадах. Гроза обійшла нас. А мені постелилася дорога до міста Овруч Житомирської області, де чекала служба в окремому медико-санітарному батальйоні танкової дивізії.

Овруч — типове центрально-українське районне місто, розташоване на півночі Житомирської області. Будинки одно-двоповерхові, не становлять архітектурної цінності. В центрі міста привертає увагу танк на постаменті. Медсанбат (в/ч 92681) розміщений у двоповерховій непоказній будівлі, спорудженій ще в царські часи. Поруч — одноповерхова вдовжена сіра будова, що колись слугувала конюшнею, а тепер казарма для взводу, який обслуговує медичний заклад.

(Продовження на стор. 11)

Михайло АНДРЕЙЧИН, завідувач кафедри інфекційних хвороб та епідеміології ТДМУ, член-кореспондент НАМН України, професор

МОЛОДА ЖАГА ТВОРЧОГО ПОШУКУ

(Продовження. Поч. на стор. 10)
Мене поселили у цій казармі й відрекомендували начальству, ознайомили з розпорядком дня та службовими обов'язками. І потягнулися будні.

Дуже швидко лікарі-офіцери збагнули, що мають потрібного молодого колегу. Адже я жив при медсанбаті й будь-якої хвилини міг допомогти. Вони часто просили підмінити їх на чергуванні, а самі йшли додому. У складних випадках я телефонував і просив невідкладно прибути, але траплялося це зрідка.

Мою увагу привернуло часте звернення щойно прибулих на службу солдатів першого року зі скаргами на печію та болі під ямкою, що виникали після їди. Удома, до призову на службу, ці пацієнти подібних симптомів не мали. У шлунковому соці, отриманому за допомогою зонда, ми виявляли високу кислотність. Рентгенолог знаходив набухання слизової оболонки шлунка, іноді свіжої виразки. Проаналізувавши багато таких випадків, дійшов висновку, що причиною цього є комбіжир, який часто додають до їжі. Поділився думками з лікарями — вони погодилися. Підтвердженням такої здогадки було припинення зазначених скарг у вояків, яких ми шпиталізували й перевели на дієту. До того ж я стежив на кухні за тим, щоб дієтичні страви готували відповідно до затверджених правил, не використовуючи комбіжир.

Поділюся міркуваннями з хірургом медсанбату старшим лейтенантом Юрієм Кондрашовим. Між собою ми були на «ти», стосунки приязні, я навіть кілька разів асистував йому під час операцій з приводу апендициту та грижі. Запропонував поекспериментувати на собаках. Отримавши згоду оперувати, я захопився такою ідеєю. За лічені дні ми спіймали трьох бездомних собак. Двох вирішили годувати продуктами з додаванням чималої кількості комбіжиру, одного залишити на такому ж раціоні, але без комбіжиру. В господарському секторі медсанбату змайстрували клітки для дослідних тварин. Собакам дали клички Бровко, Рижик та Зірочка; вони були приблизно однакового зросту й ваги. Про експеримент знали всі — від комбата до рядового та очікували, що з того вийде. Рівно через місяць ми прооперували Рижика, якого годували комбіжиром; операція тривала під наркозом. На слизовій оболонці шлунка побачили точкові крововиливи та ерозії. Ще через місяць прооперували Зірочку, в раціоні якої також був комбіжир. В її шлунку знайшли ще більші зміни — колір слизової оболонки набрав неприродного відтінку, спостерігалися численні крововиливи, ерозії та навіть кілька дрібних виразок. Того ж дня прооперували Бровка, який служив контролем, адже не отримував комбіжир. Слизова оболонка його шлунка була звичайного кольору, без патологічних змін. Картини слизової оболон-

ки всіх тварин сфотографували. Звичайно, треба було б ще забрати кусочки тканини для гістологічного дослідження, але такої змоги не мали. Отже, підозра підтвердилася. Комбіжир виявився шкідливим для шлунка. Колега Юрій сказав: «Я прооперував, а ти пиши статтю в медичній журнал».

Цікаво було спостерігати за прооперованими тваринами. Їхня поведінка явно змінилася. До операції були веселі, з радістю зустрічали мене і швидко споживали принесені харчі. Після оперативного втручання Рижик став кволішим, їв мало, але підбігав до сітки, коли я підходив, і помахував хвостом. Зірочка була вкрай загальмована, постійно дивилася на мене при зустрічі й жодними рухами не виявляла симпатії. В її сумному погляді я читав приблизно такий докір: «Що ж ти, негіднику, зробив зі мною?». Інтерес до їжі в неї зник, адже була в депресії. Цей погляд мені запам'ятався назавжди. Через багато років, працюючи проктором з наукової роботи медичного університету, я періодично відвідував віварій з піддослідними тваринами. І кожного разу з пам'яті виринає образ Зірочки з докором у погляді її темно-карих очей. Неодноразово пропонував адміністрації встановити пам'ятник лабораторним тваринам, зокрема собакам, які стали жертвами науки. Розпорядник коштів погоджувався, що це варто зробити з виховних міркувань. Проте зреалізувати ідею не вдалося. Мабуть, у керівництва були важливіші справи, що потребували першочергового фінансування.

Із плином часу післяопераційні рани загоїлися, й собаки повеселішали. На оформлення наукової статті витратив понад тиждень. Співавтор вніс невеликі поправки, і ми пішли на прийом до комбата з проханням дозволити відправити статтю до «Військово-медичного журналу», що регулярно виходив у Ленінграді (нині Санкт-Петербург, РФ). Командир сказав, що йому треба з нею уважно ознайомитися. Таке рішення ми сприйняли як належне, адже напередодні висловлювали здогадку, що комбат буде погоджувати текст з вищим начальством.

Невдовзі комбат покликав до себе. У його кабінеті за приставним столом сидів незнайомий майор. Наш начальник запитав, кому належить ідея перевірити шкідливість комбіжиру в харчуванні солдатів. Я відповів, що мені. Ще задав кілька запитань, спрямованих на з'ясування ходу наших думок та дій, пов'язаних з експериментом. Ми зрозуміли, що інформація з перших уст призначена для майора. Відчували, що джерелом небезпеки є саме майор, який кілька разів піднімав голову в наш бік, і з-під його кошлатих брів нас пронизував колючий погляд. Раптом майор зірвався з крісла, з усієї сили гепнув кулаком по столу, аж задзеленькало письмове при-

ладдя, і несамовито матюкнувся, а потім видав таку тираду: «Кто дал вам право бросать тень на советскую армию? Наші доблестные солдаты получают все необходимое. Наша армия самая сильная в мире! Только враги могут клеветать так, как это делаете вы. Оба пойдете под трибунал!». Пробували щось заперечити, але він закричав «Вон!» і показав на двері. Комбат мовчав. Розгублені, виходимо на вулицю й не можемо збагнути, за що така кара. У наступні дні робота не береться, вночі не спиться. Приятель гризе собі пальці. Кілька разів зустрілися з комбатом, але той уникав розмови на болісну для нас тему. Лише одного разу зронив, що рішення буде прийняте протягом місяця.

...Як завжди, після ранкової гімнастики та шиккування я побіг у господарський сектор, щоб погодувати собачок, але не знайшов ні тварин, ні кліток. У розпачі розпитав солдатів, куди поділися наші тваринки, і дізнався, що їх вивезли в невідомому напрямку. Рішуче попрямував до комбата й, віддавши честь, запитав, де Бровко, Рижик та Зірочка, у чому наша вина. Відповідь тверда: «Ти провиніла, тебе нада наказати, а не об'ясняти тебе. Нікогда больше меня не спрашивай, иначе отправлю на гауптвахту, і там у тебя будет достаточно времени, чтобы понять свою вину. Кругом марш!». І наздогін буркнутв зі зневагою: «Горе-экспериментатор!». Я збагнув, що диктатурі наукова істина не потрібна, якщо вона суперечить встановленому правопорядкові.

Одного дня підійшов до мене старшина та сказав: «Бачу, що переживаєш. Заспокойся. Все закончиться добре. Мені здається, що комбат залагодив справу. Йому невігідний цей скандал. Його ось-ось переведуть начальником військового госпітально, а це посада полковника». І справді, через якийсь час комбат оголосив, що перебирається в інше місто на вищу посаду. Настрій у нього був чудовий, його радість видно на відстані. Підійшовши до нас з Юрієм, сказав, що гроза минула, але нам це має стати уроком на все життя. Ми подякували, проте мимоволі подумалося, чому комбат не попередив заздалегідь, а лише мовчазно спостерігав за експериментом. А невдовзі співавтор експериментатора Юрія також перевели в інше місце служби. Нитка, якою ми були тимчасово зв'язані, розірвалася.

Життя в медсанбаті тривало. Попри військову дисципліну, часто можна було почути дотепний вигук і сміх. Щойно командир виїжджав за межі військової частини, як люди розслаблялися й формальність у стосунках зникала. Ще вільніше почувалися після закінчення трудового дня, коли офіцери та старшини надстрокової служби вже пішли додому. Ввечері почасти з лікарів залишався лише я — строковик із сержантськими погонами. Одного

вечора робив обхід усіх палат. Іду коридором і чую регіт та гамір у віддаленій палаті, підходжу ближче, відчиняю двері й бачу дивну картину. На одне з восьми ліжок перенесені всі матраци та одіяла, довкола несамовитий сміх, дехто від надмірних емоцій аж валяється на підлозі. Запитую найближчого солдата, що коїться. Той зі сміхом каже, що збирають піт салаги для аналізу. З'ясувалося таке: вдень на стаціонарне лікування був спрямований рядовий танкіст. Йому написали на листку, що має здати кал і сечу на дослідження, а хтось із хворих дописав, що треба ще й піт. А потім знайшовся жартівник, який пояснив, як здобути піт. Даю команду «струнко» й наказую негайно зняти матраци та одіяла з хворого. Нарешті бачу потерпілого — мокрий, як миша. Дорікаю його товаришам по палаті, що могли задушити. Заперечують, адже залишили «тунель» над обличчям товариша. Один з учасників ексзекуції тримає великий клапоть вати та порожню склянку. Каже, що збирався витирати піт з обличчя об'єкта жарти. Просять не доповідати начальству. Відповідаю: «Це залежить від потерпілого. Якщо вибачить, то не буду. Але щоб безглуздих жартів більше не вчиняли!».

У солдатській муштрі та лікарській праці швидко минали дні. Нам відрекомендували нового командира, також підполковника медичної служби. Якщо попередній був високий і широкоплечий з типовими слов'янськими рисами обличчя, то цей — низького зросту, лисий, з характерним обличчям нащадка Авраама. Постійно носив круглі окуляри з товстими лінзами, а отже, був близькозорий. Офіцерська форма йому не пасувала, бо більше нагадував вчителя або бухгалтера. Ми швидко переконалися, що новачок доброзичливий, і згодом дехто це використовував. З лікарями він поводився колеґально. Водночас усі пересвідчилися, що має солідний лікарський та військовий досвід і може приймати неординарні, але правильні рішення. Через рік мав вийти на пенсію, тож намагався спокійно завершити службу.

Якось уже згаданий старшина поскаржився, що у нього загострився ревматизм і болять суглоби. Мій безпосередній начальник майор А. Філіпцов призначив антибіотик біцилін внутрішньом'язово. Старшина попросив, щоб я йому ввів цей препарат. Раніше вже вводили біцилін, і переносив добре. Швидко виконав цю просту маніпуляцію та попросив старшину полегшати або хоч посидіти півгодини на кушетці. Але той відмахнувся й пішов. Через якихось дві-три хвилини чую крик солдата, що старшина впав і вмер. Схоплюю сумку невідкладної допомоги та підбігаю до лежачого біля казарми. Обличчя бліде, пульс ниткоподібний, кінцівки звела судом. Штани мокрі. На мої звернення не реагує. Артеріальний тиск дуже

низький. Уся картина свідчить про анафілактичний шок на введення біциліну. Без невідкладної медичної допомоги це закінчиться сумно. Найближчого солдата прошу підняти ноги потерпілого, а сам повертаю його голову вбік, щоб запобігти западенню язика. Швидко ввожу розчини адреналіну та преднізону в ліктьову вену, інші ліки невідкладної допомоги. Обколюю місце злощасного уколу розчином адреналіну. На підмогу прибігають лікарі-офіцери. Хтось несе подушку з киснем. Хворий поступово отямлюється, і його переносять у палату. Знесилений від стресу, сідаю на бруківку й в думках дякую Всевишньому, що пацієнта вдалося врятувати. В наступні дні мене сприймають як героя. Комбат перед строем усього особового складу висловлює мені подяку. Через місяць задовольняє моє прохання та дає тижневу відпустку. Нарешті, після річної служби, маю перепочинок, а головне — змогу побути із сім'єю. Життя прекрасне!

...У мою палату покляли водія танка, в якого запалення легень. Загальний стан задовільний. Справа під лопаткою вислуховується вологі хрипи. Дихання часте. Але температура тіла нормальна. Розпитую, коли і за яких обставин захворів. Однак з'ясувати причини не можу. Застуди не було. Пригадую, що в інституті мене вчили ретельно збирати анамнез, тобто детально з'ясувати обставини виникнення захворювання та його розвиток. Наступного дня знову ставлю безліч запитань і нарешті встановлюю, що солдат за допомогою шланга забирав бензин з бака машини у канистру. Щоб це зробити, треба було потягнути ротом повітря зі шланга та його кінець швидко опустити в канистру. Робив це і раніше без пригод, а цього разу сповільнило дію й похлинувся, після чого був напад кашлю. Скоро відчув біль у грудях і почав відкашлювати мокротиння з кров'ю.

Причина з'ясована, біжу до майора А. Філіпцова й доповідаю. Спільно виставляємо діагноз гострої пневмонії від етиологічного бензину. Разом ідемо в рентгенкабінет, і там підтверджується діагноз правобічної пневмонії. Майор вносить корективи в лікування. Запитую в лікарів, чи були подібні випадки в минулому. Відповідь — ствердна. У голові визріває план розшукати в архіві історії таких хворих, узагальнити матеріал та подати статтю в журнал. Прошу майора Філіпцова дати дозвіл і погодити з комбатом. Останній не заперечує. Про злощасний експеримент на собаках мені вже не нагадують, адже начальство змінилося, до того ж я вивів старшину з анафілактичного шоку. Та й у щоденній роботі безвідмовний. Командир перестріває мене на плацу та підтверджує, що перепустка буде виписана.

ДАЛІ БУДЕ

ВІТАЄМО!

ХАЙ У ЗДОРОВ'І, ЩАСТІ Й МИРІ ВАШІ КРАСУЮТЬСЯ ЛІТА

Ювілейний листопад завітав у життя доцента ТДМУ Лідії Богданівни РОМАНЮК.

Колектив кафедри мікробіології вітає Вас, Лідіє Богданівно, з круглою датою Вашого життя. Глибоко поважаємо й щиро шануємо Вас як досвідченого педагога та вихователя студентської молоді, відомого науковця, висококваліфікованого мікробіолога.

Ви – світла людина, яка випромінює добру енергію. Ваша скромність, доброзичливість, щира порада надихає нас до творчої праці. Ви щедро ділитеся власними знаннями з колегами та студентами.

Бажаємо Вам, Лідіє Богданівно, доброго здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у вашій шляхетній діяльності, людського тепла, добробуту, душевного спокою, родинного благополуччя й затишки.

*Прийміть вітання наші щирі,
Хай Ваша доля розквіта,*

*Хай у здоров'ї, щасті й мирі
Ваші красуються літа.*

Відтепер поволі хай роки чудові

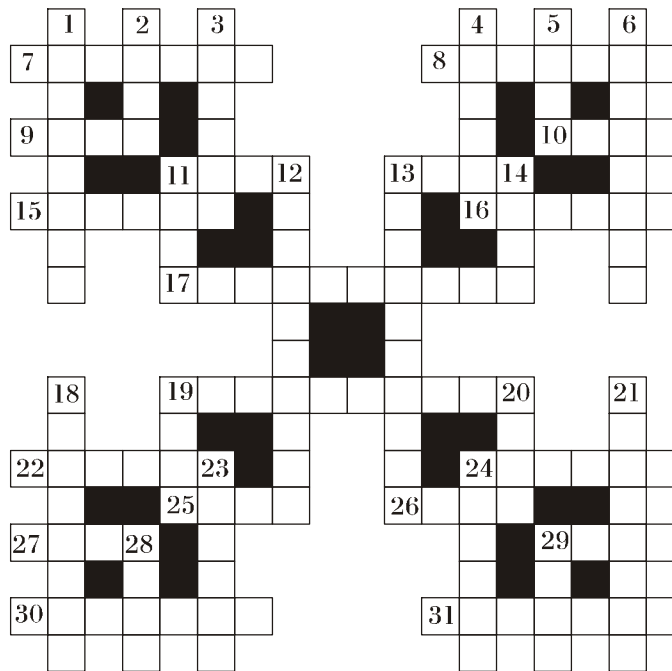
Пливуть до сторіччя по тихій воді,

*Будьте ж Ви, Лідіє Богданівно,
Радісні й здорові,
А душею й серцем – завжди молоді.*

Колектив кафедри мікробіології

КРОСВОРД

Горизонталь: 7. Здичавілий свійський кінь у Північній Америці. 8. Оптичний прилад, що складається з двох зорових труб. 9. Одинадцятий президент США Джеймс Нокс ... 10. Мінерал класу сульфатів, який використовують для виготовлення скульптурних виробів. 11. Французький композитор, автор опери «Кармен». 13. Машина для обробки матеріалів тиском. 15. Дерево з великим листям і спрямованими догори суцвіттями. 16. Відділ установи з певною спеціалізацією. 17. Технічне обслуговування автомобілів. 19. Галузь мовознавства, що досліджує власні імена. 22. Найбільша корабельна шлюпка. 24. Овочі, мариновані в міцному оцті з прянощами. 25. Відбиття звукових коливань від перешкод, яке розрізняють на слух. 26. Прохолодний солодкий напій із соку ягід чи плодів. 27. Геологічні відклади органічного походження. 29. Страва з дрібних шматочків м'яса з овочами. 30. Захворювання людини, яке проявляється періодичними приступами головного болю. 31. Сумнів, недовіра до чогось.

Вертикаль: 1. Комедійна вистава з елементами ексцентрики. 2. Гнучка паличка, якою користуються під час верхової їзди. 3. Безбарвна отруйна речовина, яку застосовують для одержання вибухових речовин. 4. Назва підприємницької діяльності, що дає прибуток. 5. Ударний музичний інструмент. 6. Замкнена овальна еліпсоподібна поверхня. 11. Основа, фундамент, опора. 12. Наука, що вивчає допустимі навантаження в процесі праці. 13. Любов до Батьківщини, і готовність служити її інтересам. 14. Почуття, замисел. 18. Наука про форму і будову організмів. 19. Мінерал, дорогоцінний камінь. 20. Священний бик у Стародавньому Єгипті. 21. Мандрівний богомолець, паломник. 23. Одяг католицького духовенства. 24. Попередній текст будь-якого документа. 28. Перевага, яку сильніший гравець надає слабшому. 29. Овочева рослина.

Відповіді на кросворд, вміщений у № 20, 2015 р.

Горизонталь: 5. Голаф. 6. Альбом. 9. Телецентр. 10. Брід. 12. Тиса. 13. Купер. 16. Агнія. 17. Нетто. 18. Аніон. 19. Панно. 23. Кріль. 25. Таль. 26. Акин. 27. Субмарина. 29. Кефаль. 30. Гурман.

Вертикаль: 1. Болеро. 2. Такт. 3. Алюр. 4. Модест. 7. Ретуш. 11. Діагональ. 12. Тектоніка. 14. Біном. 15. Пегас. 20. Брамс. 21. Флірт. 22. Катрен. 24. Диктант. 27. Соль. 28. Ашуг.

КВК

«В АКТИВНОМУ ПОШУКУ» ЗДОБУВАЄ НОВІ ПЕРЕМОГИ

Четверо студентів нашого університету, які об'єдналися в команду веселих і кмітливих «В активному пошуку», продовжують тішити своїх прихильників новими здобутками. Нещодавно вони вибороли третє місце в XX відкритому телевізійному чемпіонаті «Кавалерка», який відбувся в Івано-Франківську.

З нагоди святкування ювілейних ігор з привітаннями приїхали чемпіони минулих років, друзі клубу, команди КВК з усієї України та зіркові гості. Чемпіона ж «Кавалерки-2015» визначали у двох конкурсах: біатлоні та

фрістайлі. Перше місце вибороли дві команди – «Наф і Га» (Івано-Франківськ) і «Тільки Так» (Калуш-Львів), які набрали однаково кількість балів. Другими стали кмітливі молоді люди з Рівного, а третє місце – в команди ТДМУ «В активному пошуку».

– Чесно кажучи, судді трохи упереджено поставилися до нас. Ми бачили, як добре сприймають наші жарти глядачі, але, на жаль, з невідомих нам причин журі вирішило цілком по-іншому. Навіть організатори чемпіонату відзначали, що наш рівень підготовки та гумору досить високий, але вони не могли пояс-

нити такого оцінювання. Звичайно, цей факт не є приємним, але в нас з'явилося непереборне бажання взяти реванш у наступному сезоні. Від імені команди хочу подякувати профкому ТДМУ за надану підтримку, а

також Центру виховної роботи та культурного розвитку студентів, – зазначив учасник команди Василь Мандрук.

У другому блоці «Кавалерки» виступили такі гості, як команда КВК «Батяри», чемпіони багатьох всеукраїнських ліг «Отдыхаєм вместе», легендарні «Дівчата з Житомира», автентичний комедійний дует «Дикі Гуцули», збірна франківських шкіл «Лінійка+», львівська студія «Магарич», а також Дядя Жора.

Окрім того, наші кмітливці вже встигли повернутися з ліги КВК «Торнадо» в Чернівцях, де отримали четвертий результат.

У команді було семеро учасників, але кількість осіб зростає. Є вже звукооператор. Троє нових членів команди – представники інших університетів, які виявили бажання приєднатися до студентів-медиків і спільно виступати з ТНТУ та ТНЕУ.

Нагадаємо, що до основного складу команди входять такі студенти ТДМУ: Ігор Бигар, Василь Мандрук, Олег Рейтор, Ілля Бойко.

Прес-служба ТДМУ

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ

ТДМУ ВИСЛОВЛЮЄ СПІВЧУТТЯ З ПРИВОДУ СМЕРТІ ГЕННАДІЯ КНИШОВА

Тернопільський державний медичний університет імені І.Горбачевського висловлює щирі співчуття колективу Національного інституту серцево-судинної хірургії імені М.Амосова, рідним і близьким Геннадія Васильовича Книшова з приводу його смерті.

Всесвітньовідомий вчений, Герой України, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, академік НАНУ, академік НАМН України, академік РАМН, директор Національного інституту серцево-судинної хірургії імені М.Амосова, завідувач кафедри серцево-судинної хірургії Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Шупика, док-

тор медичних наук, професор Геннадій Книшов відійшов у вічність 1 листопада 2015 року на 82-му році життя.

Колектив Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського глибоко сумує з приводу непоправної втрати, адже з Геннадієм Васильовичем були пов'язані тривалі роки тісної співпраці. Відомий вчений був почесним професором ТДМУ.

Нині важко сповна оцінити внесок Геннадія Книшова у розвиток медицини та медичної науки, але завдяки йому було широко запроваджено в Україні метод аортокоронарного шунтування при ішемічній хворобі серця, вперше застосовано хірургічну корекцію та оптимальне лікування складних і злоякісних порушень ритму серця, винайдено апарат для видалення тромбів з лівого передсердя на серці для усунення найскладні-

ших порушень кровообігу мозку, впроваджено керовану загальну гіпертермію при гострому інфекційному ендокардиті. Він виконав понад 5000 операцій на серці. Геннадій Васильович є автором сотень статей, опублікованих в українських і закордонних журналах, газетах, вісниках, семи монографій, трьох підручників, написаних самостійно та у співавторстві. Під його керівництвом захищено понад сорок докторських і кандидатських дисертацій. Геннадій Васильович брав участь в організації десятків регіональних кардіохірургічних центрів.

Протягом майже 25 років відомий вчений очолював Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М.Амосова НАМН України. За роки його керівниц-

тва Інститутом створена кардіохірургічна школа, яка охоплює всі напрямки серцево-судинної патології.

Заслуги академіка Геннадія Книшова у розвитку вітчизняної медичної науки визнані в Україні та за кордоном, а його наукова та громадська діяльність відзначена високими державними нагородами: Герой України з врученням ордена Держави, орден «Знак Пошани», орден Князя Ярослава Мудрого V і IV ступеня.

Його життєвий шлях є зразком служіння Батьківщині та самовідданої наполегливої праці хірурга і вченого.

Ми щиро поділяємо горе з приводу втрати видатної людини та передаємо слова співчуття й підтримки.